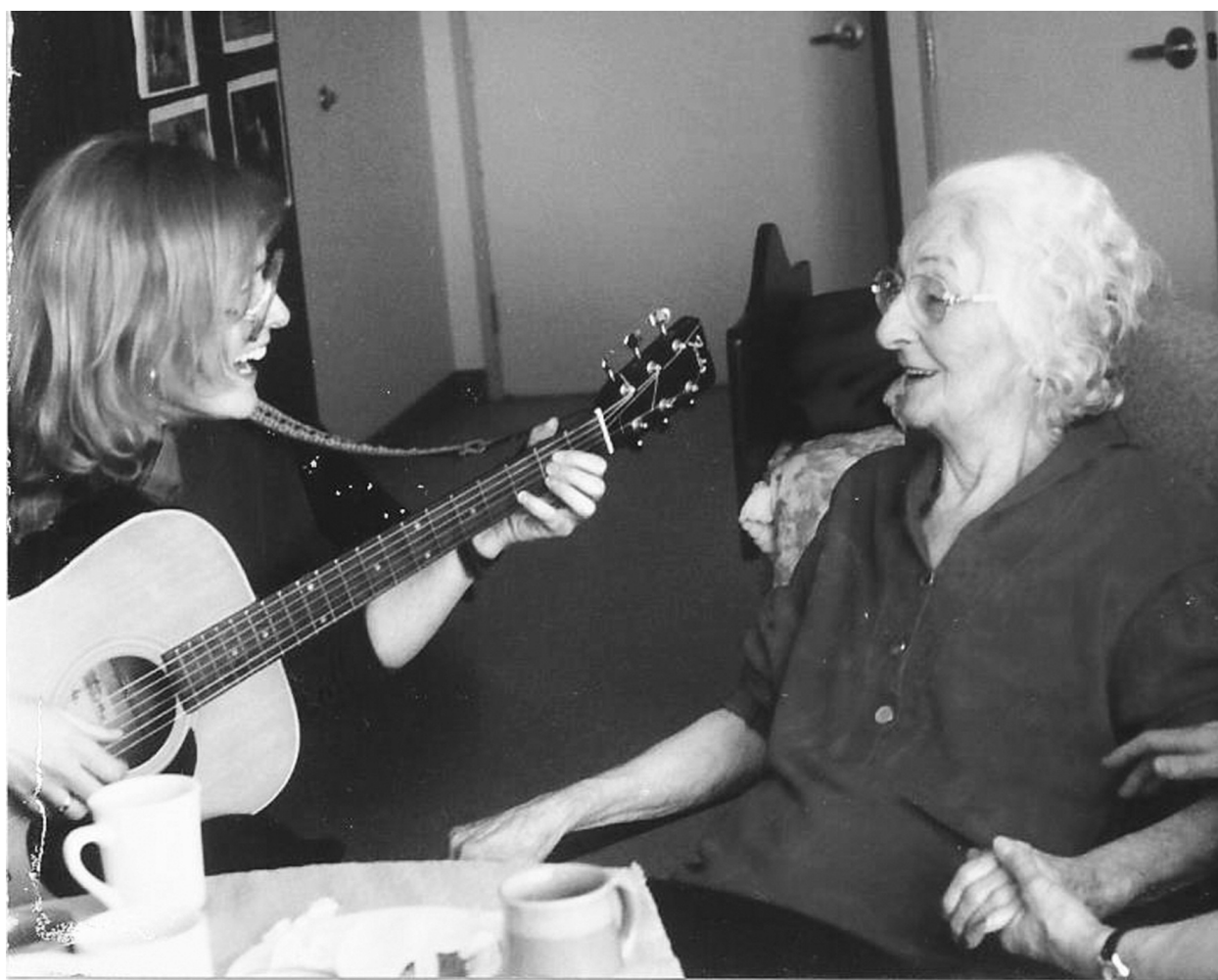


## ZENE ÉS ÉNEK



http://www.deepsoulsinging.com/

*„Akkor örömtáncot jár a szűz, örülnek az ifjak a vénekkel együtt.  
Gyászukat örömmre fordítom, megvigasztalom őket,  
örömet szerzek nekik a kiállott szenvedés után.” (Jeremiás 31,13)*

### RÍMELŐ

**Eörsi István:**  
**MA HÚSZ ÉVE**

Ma húsz éve egy kübliszagú zárka  
júniusi iszonyatába  
betört a gyáshír. A halottak  
lila nyelvvel rácsunkon lógtak.

„Pár bolsival kevesebb” – szólt egyik társam  
megmérgezve a kétségbeesést is.

Halkul szégyenszemre a gyász.  
Halhatatlan az árulás.

Azóta másképpen élek.  
Kinőtt belőlem is a gyom.  
Gyilkosok között füttyörések  
s tudom hogy tudják hogy tudom.

(1978)

**Iványiné Sinka Magdolna:**  
**A DOBOLÓ LEÁNYOK**

(A két T.E. hazamenetelére)  
„Elől mennek vala az éneklők,  
utánuk a húrpengetők,  
középen a doboló leányok.”  
(Zsoltárok 68,26)

Csak nők voltak, nem harcos férfiak;  
Fejüket kendő fedte – nem sisak –  
Meg fejkötő. S nem vártak glóriát  
Köre sem idelent, sem odaát.  
Máson taposva nem törtek élre.  
Tudtak úri göncöt felcserélve  
Megaláztatást szenvedni bátran,  
Túrni, markot szedni rabruhában.  
Mindenkor az Igéből okultak.  
Jövőt láttak, felfejtve a múltat.  
Nem bánták a vadul csörtetőket:  
Te Deum szöveggel bíbelődtek.  
Megbolydult korszak volt az, nem nyugodt.  
Szökött a gyáva, vagy megalkudott;  
Olcsó koncert adtak akkor lelket...  
Ők bizva középen meneteltek.  
Nyomukban dobszót vitt tovább a szél.  
Ki tudta akkor, merre, hol a cél?  
Világosság és éj vívott tusát –  
Ők dobolták az élet ritmusát.

Azóta felderült a szürke ég.  
A dobszót hallom most is, egyre még.  
Visszhangját az utódoktól várja  
Egy kemény kor antológiája.



## Tartalom

## BEVEZETŐ GONDOLATOK

Az el nem halkuló ének (Iványi Gábor).....3

## HITÉPÍTŐ IRODALOM

Tony Campolo történetei (Czövek Olivérné ford.).....3

## AKTUÁLIS

A zene a Bibliában (Bereczky Géza).....4

## HÍRMOZAIK

NŐK AZ EGYHÁZBAN, NŐK A VILÁGBAN

Selina Hastings, Huntingdon grófné (K-Sz).....6

EGY REMÉNYRE.....7

## GONDOLKODJUNK!

Zenei és lelki reminiscenciák (Iványi-Papp Monika).....8

## HITÉPÍTŐ IRODALOM

Tony Campolo történetei (Czövek Olivérné ford.).....9

## ÍGY TÖRTÉNT

A sárga zengés történetéből (Bereczky Géza).....10

A zene és a protestáns spiritualitás (Bereczky Géza, K-Sz).....11

IFI SAROK (Táke).....12

Patricia M. St. Johns: Egyetlen megoldás (részlet).....13

## WESLEY KIADÓ

„Alpenjäger tábor Hetilap” (Benedek István Gábor).....15

## ZSIDÓ ÉLET

Hangszerek és ének a jeruzsálemi Szentélyben és a zsinagógákban (Schlesinger Hanna).....16

## BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN

Énekeljete az Úrnak új éneket! (Göncz Zoltán).....18

ISTENTISZTELETI REND – június.....19

## HITÉPÍTŐ IRODALOM

Tony Campolo történetei (Czövek Olivérné ford.).....19

## INTERJÚ

Bereczky Géza beszélgetése Göncz Zoltánnal.....20

## HITÉPÍTŐ IRODALOM

Tony Campolo történetei (Czövek Olivérné ford.).....21

## KITEKINTŐ

Az én Bach fesztiválom (Bartus László).....22

EGYPERCES ÁHÍTAT MINDEN NAPRA (ig).....23

AJÁNLO (KKS).....27

ÉLET ÉS VIDÁMSÁG (Iklódy László).....27

RÍMELŐ.....28

A KALENDÁRIUM rovatot Kerecsényi Zoltán készíti.

## Hangoló

*Kedves Olvasó, ez egy nem annyira átvitt értelmű hangoló, amit már megszokhattak, mert ez tényleg hangolásra buzdít bennünket, elő a hangszerekkel és indulhat a közös muzsikálás, éneklés, hiszen az emberi hangnál aligha van csodálatosabb hangszer! Dicsérjük hát az Urat ebben a számban zenével. Nincs olyan nép a Földön, amelyiknek ne lenne zenéje, ne lenne tánca, ne lenne költészete. A véres lábú gólyát, a gilicét, ami lehet, hogy gerlice, igenis meg lehet gyógyítani, mégpedig síppal, dobbal, no meg persze nádi hegedűvel. Sok érdekességgel szolgálhatunk ebben a hónapban, sok olyan egymással talán ellentétes vélemény is megfogalmazódik, amely esetleg vitára ingerel. Sokan áldásnak, ötödik evangéliumnak tartják a muzsikát, ám vannak olyanok is, akik nem győznek a zene vélt vagy valós veszélyeire figyelmeztetni.*

*Akárhogy is van, dúdolgatni, énekelgetni nagyon jó dolog. Amikor egyszer Peterdi Pál a mozgásra, a futásra biztatott, azt találta mondani, hogy „a láb mindig kéznél van”. Nos, „kéznél” vannak a hangszerek és a hangszálak is. Olvasás előtt és után dicsérjük az Urat dalokkal, énekeljünk neki régi és új éneket.*

Bereczky Géza

## BEVEZETŐ GONDOLATOK

## Az el nem halkuló ének

5 éve, hogy édesanyám, sokak Magdi nénije eltávozott közülünk az örök hazába édesapám után, akivel hat évtizeden át hűségesen szolgálták Isten népét és Urukát. Édesanyám sírkövén a 119. zsoltár 54. verse olvasható: „Ének volt rám nézve minden parancsolatod, bujdosásomnak hajlékában.” Az ének is igaz, a parancsolat is, a bujdosás is és a hajlék is. Énekek szerzője és fordítója volt, s naponta énekel velünk, gyermekeivel minden közös étkezés alkalmával. Mindennél fontosabb volt számára, hogy megértse, képviselje és teljesítse az Úr parancsolatait. Élete nem volt mentes a nehézségektől. Nem csak a szerény körülmények között élő nagycsalád gondjai, a fiatalon átélt világháború, a feszült történelmi korszak a kommunizmus időszakában, hanem egyházunknak a hetvenes években való üldöztetése miatt is. Férje és két lelkész fia bírósági tárgyalásain végig ott ült, imádkozott, bátorított és vigasztalt. Otthonának melege, asztalának bősége mindenki előtt nyitva állt. Nem jöhettek annyian, hogy a meglévő ételt ne osztotta volna fel közöttük. S még így is maradt, ha valamelyik szegény koldusa is becsengetett. Temetésén idéztük fel egyik énekét, melynek szerzője Karl Gerok:

*„Bolyongva itt, bús kedvről énekeltem,  
mint régi zajt, ezt mind most elfelejtem,  
egy vágy maradt, egy hang cseng vissza még:  
hazamennék.”*

Nekünk még sok dolgunk van itt, harcaink, építenivalónk és egyéb szolgálatunk. Ő azonban már ott ülhet előkelő helyen az atyai asztalnál.

Legyen áldott az emléke!

Iványi Gábor



## Az idők végén a gonosz hatalma megtörik. (Hitépítő irodalom)

Emlékszem, hogy egyszer egy forró vasárnap délután meghívott magukhoz egy asszony a gyülekezetből. Akkoriban még ritkaság volt a klímaberendezés, nekik volt ilyen. Azt mondta, helyezzem magam kényelembe, és pihenjek, míg elkészíti az ételt. Helyet foglaltam a nappaliban, egy fekvőszékben. Ő megnyomott egy gombot, és a szék vibrálni kezdett, ami csudálatosan ellazított. Az orromat csiklandozta a sütőben piruló sült csirke illata – valóban csodálatos volt. A tévé be volt kapcsolva, és éppen a baseball bajnoki mérkőzést közvetítették. Kedves vendéglátóm a konyhából hosszú előadást tartott arról, hogy az utolsó napokban élünk. Mikor megkérdeztem, mire alapozza azt a bizonyosságot, hogy Jézus visszajövele közvetlen előttünk van, arról beszélt, hogy mennyit kell szenvedniük a keresztyéneknek, és tulajdonképpen a szenvedés a tulajdonképpeni egyedüli kritérium. Nehezemre esett átélni, amit mondott, mialatt a szék masszírozott, a sült csirke illatát az orromban éreztem, a klímaberendezés kellemes hűvöst biztosított, és a tévében épp a kedvenc csapatom játékát láthatam. „Ha ez szenvedés – gondoltam –, akkor igazán semmi kifogásom ellene!” Természetesen tudjuk mindnyájan, hogy van szenvedés a földön, és a keresztyéneket üldözik, sőt megölik. De a világban fellelhető minden gonoszság ellenére el kell ismernünk, hogy távolról sem minden negatív. A világ sok pontján van ébredés. Vannak szervezetek, melyek a szociális igazságosságot írták zászlójukra. Ha nyitott szemmel járunk a világban, mindenütt jeleit látjuk annak, hogy Isten békessége győzedelmeskedik. Isten országa nem csupán jövő, hanem sok szempontból már most testet ölt köztünk.

Az illusztrációk forrása: <http://all-free-download.com>

## IMPRESSZUM

Kiadja a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség \* 1086 Budapest, Dankó u. 11. \* Telefon/fax: (06-1) 577-0515

\* E-mail: [ev@metegyhaz.hu](mailto:ev@metegyhaz.hu) \* [www.metegyhaz.hu](http://www.metegyhaz.hu) \* ISSN1216 7223 \* Technikai számunk: 0444

\* Bankszámlaszám: 11708001-20520380 (OTP) \* Készíti a szerkesztőbizottság \* Felelős szerkesztő: Iványi Margit

\* Szerkesztőbizottsági tagok: Kovács Judit, Bereczky Géza \* Felelős kiadó: Iványi Gábor

\* Munkatársak: Iklódy Janka, Lendvai Éva, Vadászi Ilona \* Művészeti szerkesztő: Farkas Csilla

\* Éves előfizetési díj: 1800 Ft \* Egyes példányszám ára 150 Ft \* Megrendelhető a kiadótól és a MET lelkészi hivatalaiban.

## AKTUÁLIS

## A zene a Bibliában

A Biblia első könyve említést tesz Júbálról, aki hangszert készített és játszott is azokon (1Mózes 4,21). Így lett ő az ősatya a lantosoknak és a síposoknak. Az újabb kiadású Bibliák másként tördelik a prózát és a költeményeket, utóbbiakat valószínűleg énekelték is, bár dallamuk nem maradt fenn. Lábán örömmel, énekkel és citerával búcsúzott volna a balgán cselekedett Jákobtól az 1Mózes 31,27-ben.

Mózes hálaadó éneket énekel a vörös-tengeri átkelés után a 2Mózes 15,1-18-ban, de Mirjam, Áron néneje is dobot vesz a kezébe (2Mózes 15,20). A hősi mondák és énekek Izrael népénél is szájról szájra terjedtek. A hangszeres zene, az ének és a mozgás ősi egységét őrizte meg Debóra és Bára diadaléneke is, lehet, hogy kettőst énekeltek? (Bírák 5,2)

Az ősi Izraelben főleg a nők táncoltak, Jefte leánya is dobolva, táncolva köszönteni apját, mit sem tudva annak szörnyű fogadalmáról (Bírák 11,34). A korai himnuszköltészet szép példája Anna hálaéneke (1Sámuel 2).

A leghíresebb zenész az egész Bibliában vitán felül Dávid, a zsoltárköltő, aki a levitákból kórust szervezett (1Kronikák 6,31-48 és 2Kronikák 29,25), emellett virtuóz hangszerjátékos és zeneszerző is volt. Énekei között vannak olyan zsoltárok, amelyek a mély elmélkedésről és a pásztor-életéről szólnak. Témái között a dicséret, a történelmi események, a vidám szőlőszüret, a pompázatos palotaavatás, a visszaemlékezés, a reménykedés, a kérés és a könyörgés mind-mind megtalálhatók. Dávid gyászalt szerzett Saul és Jonatán halálakor, amely e szavakkal kezdődik: „*Megölték ékességét magaslataidon, ó, Izrael!*” Ez az ének szomorú hangulatú. Dávid az érzelmek egész sorát ki tudta fejezni mind szavakkal, mind pedig a hárfáján játszott zenével (2Sámuel 1,17-19).

A zenének a kedély állapotára tett hatását tükrözi Dávid hárfázása, amely hatásosan gyógyította Saul melankóliáját (1Sámuel 16,23).

Az Ószövetség korának húros hangszerei a lantok, a hárfák és a tízhúrú hangszerek voltak (Zsoltárok 92,4). A réz- és fafúvós hangszerek között volt a síp, a fuvola, a különböző formájú kürtök, valamint a trombiták, amelyek „*hangosan*” szóltak (2Kronikák 7,6; 1Sámuel 10,5; Zsoltárok 150,3-5). Az akkor használt ütőhangszerek között volt „*mindenféle borókafa hangszer*”, valamint a tamburin

és a szisztrum, amelyek csörgő hangszerek. Voltak továbbá cintányérok is, kicsik, „*zengők*” és nagyok, „*csattogók*” (2Sámuel 6,5; Zsoltárok 150,5). A leghíresebb ószövetségi hangszer azonban mégis a sófár, amely kosszarvból készült, és ma is használatos az istentiszteleteken.

Miután felépült a jeruzsálemi templom, zenekar is működött ott, a nagyobb istentiszteletek alkalmával akár négyezren is játszhattak (1Kronikák 23,5), az 1Kronikák 25,7-ben pedig 288 képzett énekesről, mai nyelven szólva talán egy hatalmas kórusról olvashatunk. A Salamon-kori templom felavatásakor a trombiták és az énekesek „*egybehangzóan megszólaltak*” (2Kronikák 5,12-13). A levita énekesek képzése öt éves korukban kezdődött, és mire harminc évesek lettek, el is kezdhették a szolgálatot az oltárnál (1Kronikák 25,7). Azt, hogy a zsidó zenekultúra milyen fokon állt, bizonyítja egy asszír feljegyzés, mely szerint Szanhérib Ezékiás királytól kért és kapott énekeseket.<sup>1</sup>

Valószínűnek látszik, hogy az egész Ószövetséget kicsit kántálva, recitálva olvasták, ezt jól megőrizte az egyik talumi szabály, amely szerint aki az Írást kántálás nélkül olvassa, az nem tartja meg a törvényeket.

Az Újszövetség zenei hagyományaiban is az Ószövetségre épített: itt is található versek, énekeket, ilyen Mária hálaéneke, a Magnificat (Lukács 1,47-55), valamint Zakariás hálaéneke, a Benedictus (Lukács 1,67-79).

A zene mint szimfónia, azaz együtthangzás, egyetértés szerepel Lukács evangéliumának a tékozló fiúról szóló történetében: a megtérő fiút nagy lakomával ünnepelték, majd elkezdtek mindenféle hangszereken játszani – ezt Lukács úgy fejezi ki: szimfónia jött létre (Lukács 15,11-32).

Az efezusi és a kolosséi közösségeknek írt levelében Pál éneklésre buzdított, mégpedig olyan lelki énekek éneklésére, amelyek dicsérik az Urat (Efezus 5,19; Kolossé 3,16). Pálnál tehát megjelent az ókeresztény alapeszmény, miszerint a közösség összetartó ereje abban mutatkozik meg, hogy a keresztények hogyan énekelnek.

Bereczky Géza

Pávich Zsuzsanna: Az ószövetségi zene gyökerei, szakrális és világi kibontakozása, hatása az európai művelődésre PhD disszertáció tézisei, Budapest, 2008

## HÍRMOZAIK

Pészach és Szukkót ünnepén több száz kohenita (Áronnak és Lévi törzsének leszármazottai) gyűlik össze Jeruzsálem óvárosában a Szentélyből megmaradt nyugati falnál, a Kotelnél, hogy elénekelje a papi áldást. Érdekes az erről készült felvételt megtekinteni: <http://www.jpost.com/Israel-News/WATCH-LIVE-Thousands-attend-priestly-blessing-ceremony-at-Western-Wall-452229>

\*\*\*

A Mary's Meals egy katolikus skót testvérpár egyéni kezdeményezéséből vált világméretű segélyszervezetté; céljuk, hogy legalább napi egy tál ételt biztosítsanak az iskolás gyerekeknek a világ szegénységgel küszködő térségeiben.

A Mary's Meals alapítója és vezetője, Magnus MacFarlane-Barrow Skóciában nőtt fel. Egy 1983-as medjugorjei zárandoklaton katolikus szülei hite újjászületett; ennek hatására panziójukat átalakították lelkigyakorlatos központtá. A boszniai háborúról szóló képsorokat látva Magnus és testvére adományszervezésbe fogtak; hamarosan étel-, ruha-, gyógyszer- és pénzadományok tömege érkezett otthonukba. A fivérek kivettek egy hét szabadságot, vásároltak egy használt Land Rover-t, és csatlakoztak egy segélykonvojhoz. Az adományokat Medjugorjéba szállították, majd hazatértek, azt gondolván: itt véget ért a küldetésük.

Am az adományok továbbra is olyan mennyiségben érkeztek, hogy végül Magnus kivett egy év szabadságot, és eladta kis házát, hogy ki tudja vinni Boszniába az újabb segélyszállítmányt; majd, mivel az adományok áradata nem akart szűnni, kénytelenek voltak egy hivatalos segélyszervezetet létrehozni, így született meg a Scottish International Relief (SIR). (forrás: <http://www.magyarurir.hu/>)

\*\*\*

Varsó – A Lengyelországi Evangélikus Egyház zsinata leszavazta azt a törvényjavaslatot, mely lehetővé tette volna a nők lelkészé szentelését. A kétnapos tanácskozás második napján tartott titkos szavazáson a Zsinat 38 tagja szavazott a javaslat mellett, míg 26-an elutasították azt. Négy küldött tartózkodott. A belső szabályozás szerint az elsődleges egyházi rendelkezések módosítása kétharmados többséggel történhet. (A női ordinációra vonatkozó betérjesztés elfogadásához tehát 46 szavazatra lett volna szükség.)

A női ordinációról több mint 70 éve folyik párbeszéd a Lengyelországi Evangélikus Egyházban. 1963 után a teo-

lógiai diplomával rendelkező nők számára lehetővé vált a tanítás, az istentiszteleti szolgálat és a gyülekezeti lelkigondozói munka. (forrás: [www.evangelikus.hu](http://www.evangelikus.hu))

\*\*\*

Melanie Tierce – dicsőítésvezető az egyik legnagyobb szabad metodista gyülekezetben, a Centerpoint Church-ben – az „American Idol” című televíziós tehetségkutató műsor egyik januári versenyzője volt.

A 21 éves ifjú hölgy igen jó benyomást tett a zsűri tagjaira. Egyikük így fogalmazott: Melanie debütálása „megdöbbentő volt... az egyik legjobb előadás, amit valaha hallottam”.

A versenyből hamarosan kiesett Melanie később a *Példabeszédek 16,9*-cel – „*az embernek az értelme terveli ki útját, de az Úr irányítja járását*” – búcsúzott a nézőktől, hálát adva Istennek a lehetőségért. (forrás: <http://fmcusa.org/>)

\*\*\*

Az új irányelvek engedélyezik a szűnyogos helyszíneken szolgáló mormon misszionáriusnők számára a bő nadrág viseletét, hogy a lehető legkevésbé tegyék ki magukat a fertőző szűnyogok csípésének. (forrás: [www.lds.org](http://www.lds.org))

\*\*\*

A Maharat Jesiva olyan ortodox zsidó intézmény New York-ban, amelyben nők is záróvizsgát tehetnek.

Egyik végzős hallgatója, Lila Kagedan, aki nőként először veszi fel a „rabbi” címet az ortodox közösségben, elmondta: szerződtette őt egy amerikai ortodox zsinagóga – melynek pontos nevét mindazonáltal nem akarta elárulni. Mint később kitudódott, a Mount Freedom Jewish Center-ről van szó, mely „nyitott ortodox”-ként nevezi meg magát a honlapján. A „nyitott ortodoxia” születőben lévő ágazat a modern ortodoxiában, mely többek között nagyobb szerepet szán a nőknek a vallási vezetésben. A zsinagóga közleménye szerint Kagedan feladatai a következők lesznek: tóranítás, a micvák iránti szeretet és megbecsülés előmozdítása, tanulási lehetőségek biztosítása felnőtteknek és gyerekeknek, a közösséghez tartozó, illetve ahhoz közeli fiatal családokkal való kapcsolattartás, és Menashe East rabbi mellett részvétel az életciklushoz kapcsolódó és lelkesítő feladatok elvégzésében. (forrás: [www.szombat.org](http://www.szombat.org))

Összeállította: Kerecsényi Zoltán és Kovács Judit

## NŐK AZ EGYHÁZBAN, NŐK A VILÁGBAN

# Selina Hastings, Huntingdon grófné (1707-1791) – aki vagyonával szolgált és formálta korát

Nehéz Lady Huntingdon jellemének formálódását, személyiségének alakulását nyomon követni, hiszen az angol nyelvű források is inkább csak száraz életrajzi adatait közlik. Legfeljebb csak a sorok között olvashatunk arról, ki volt ő, milyen hatások formálták életét. Nem véletlenül, hiszen megtiltotta, hogy halála után életrajzot jelentessenek meg róla. El akart tűnni, számára Krisztus és az evangélium ügye volt fontos. Már ez a tény is egy erős akaratu, esetenként kompromisszumot nem ismerő személyiséget sejtet.

Keveset tudunk róla, pedig egyike volt azoknak a keresztény kiválóságoknak, akik vagyonukat és befolyásukat mások megsegítésére és az evangélium terjesztésére használták fel. Kortársai a „metodizmus királynője” névvel illették, és ez a név éppúgy árulkodik elkötelezettségéről, mint társadalmi rangjáról, vagy akár korára gyakorolt hatásáról.

Jómódú családba született, és kiváltságos gyermekkorát a család írországi birtokán töltötte. 1728-ban kötött házasságot Huntingdon gróffal, és ennek a házasságnak a kapcsán nyert grófi címet, ami korának világában nagy társadalmi presztízst jelentett.

Mindig példás, erkölcsös életet élt, távol maradt a nagyvilági élet örömeitől, szórakozási lehetőségeitől. 1737-ben hallotta először prédikálni az akkor 22 éves Whitefieldet, majd sógornője számolt be arról, hogy újjászületése révén olyan békességet és üdvbizonyosságot kapott, amit korábbi vallásos élete nem tudott számára biztosítani.

Nagy valószínűséggel ezeknek a hatásoknak is szerepük volt abban, hogy 32 évesen ő is megtért, majd mikor hét évvel később elveszítette férjét, úgy döntött, hogy életét az imádságnak és a személyes tanúságtételnek szenteli, vagyonával és befolyásával pedig a lehető legteljesebben előmozdítja az evangélium ügyét.

A 18. századi angol arisztokrácia tagjai közül nem sokan érdeklődtek az evangélium igazságai iránt, és a korokban zajló metodista ébredésről is inkább csak gúnnyal és megvetéssel beszéltek. Azonban Isten beszéde „nincs bilincsebe verve” (2Timóteus 2,9), és ahogy a börtönfalak és nyo-

mornegyedek sem tudták újtát állni, úgy a báltermek és elzárkózó főúri kastélyok sem.

1748-ban Lady Huntingdon kinevezte Whitefieldet káplánjának, és ebben a minőségében prédikálhatott a grófné londoni házában az összegyűlt előkelőségeknek. Abban, hogy az evangélium ereje itt is megnyitott emberi szíveket, szerepe volt Whitefield szónoki képességének és csiszolt stílusának. Ezeknek a prédikációknak a hatására megtért többek között Bath grófja és Lady Chesterfield is. A hölgy korának egyik legjobb nem hivatásos zenésze és Händel barátja volt. Részt vett ezeken az összejöveteleken David Hume, a skót felvilágosodás egyik legfontosabb személyisége, és a királyi család számos tagja is.

Lady Huntingdon haláláig 64 kápolnát (egyházközséget) alapított az ország különböző megyéiben, és ezeken kívül sok gyülekezetet támogatott. Történészek szerint vagyonából mintegy 100 000 fontot költött a metodista mozgalom támogatására – érdemes tudni, hogy ez az összeg ma közel 7,5 millió fontot, azaz több mint 3 milliárd forintot ér.

Ahogy Wesley és Whitefield, ő is az anglikán egyház tagja volt. Ragaszkodott azonban ahhoz, hogy az általa alapított egyházközségekbe saját maga nevezzen ki lelkészeket. Ezzel, illetve a metodista mozgalom nyílt támogatásával kivívta az anglikán klérus rosszallását. Ezért vonakodva bár, de 1781-ben elszakadt az anglikán egyháztól, és 1783-ban megalapította a Countess of Huntingdon's Connexion-t [Huntingdon grófnéja vallási társaságát] ami a metodista mozgalom whitefieldi vonalát erősítette.

Azok, akik ma látogatják az általa alapított intézményeket, kápolnákat, talán nem is tudják, hogy milyen sokat köszönhetnek ennek az elszánt, szabad szívű asszonynak.

K-Sz

Források:

<http://www.challies.com/articles/the-philanthropists-selina-hastings-countess-of-huntingdon>

[http://www.reformatus.net/fajlok/Keskeny\\_Ut/keskenyut0706%2042%20sz.pdf](http://www.reformatus.net/fajlok/Keskeny_Ut/keskenyut0706%2042%20sz.pdf)

<http://www.nationalarchives.gov.uk/currency/results.asp#mid>

## EGY REMÉNYRE

# Kedves Olvasóink!

Új rovatot szeretnénk indítani, ez azonban nem valósulhat meg a kedves olvasók közreműködése nélkül. A rovat címe, mint látható, „Egy reményre”, utalva Pál levelére: „Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is” (Efezus 4,4). Arra hívjuk a kedves gyülekezeti tagokat, osszák meg velünk egy-egy konkrét történeten keresztül, hogy milyen módon tapasztalták meg Isten jelenlétét, működését életükben, hogyan válaszolt imájukra Isten. Nem csodálatosan megfogalmazott teológiai értekezéseket várunk, nem is hatalmas csodákról szóló történeteket, hanem őszinte, egymást bátorító írásokat. Mindenkit szeretnénk erre bátorítani, hiszen mindenkinek a története lehet a másik számára építő, lelkesítő. Aki úgy érzi, van mondanivalója, de a történet megírása nehézséget jelent számára, ne féljen segítséget kérni ehhez gyülekezete tagjaitól, lelkészétől! Az írásokat az [ev@metegyaz.hu](mailto:ev@metegyaz.hu) e-mail címre vagy a következő címre várjuk: Élet és Világosság, 1086-Budapest, Dankó u. 11.

Elsőként az egyház amerikai „családtagjai”, Kay és Bruce Kline levelét közöljük, melyet az USA-beli éves konferenciára írtak, de velünk is megosztották – nagy örömminkre.

*Elnök úr, pásztorok, küldöttek és barátaink!*

*Örömmel számolok be egy újabb évről. A feleségem, Kneldrith (Kay) és én igazán áldottak vagyunk. 92 évesen élünk a 939 N Edwards, 1-es lakásában, a kansasi Wichitában. Gyülekezetünk a Northwest Szabad Metodista Egyház, ahol támogatjuk a szolgálatokat és amennyire lehet, részt veszünk a gyülekezeti életben.*

*Emellett továbbra is kapcsolatban vagyunk (már amennyire ez ilyen nagy távolság esetén lehetséges) magyar szeretteinkkel, az Iványi családdal és barátainkkal a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségben. Bár ez a közösség több mint harminc általános iskolát működtet, a Wesley János Főiskolát, egy hatalmas hajléktalan központot, kórházat, néhány idősotthont, és emellett kiterjedt szolgálatot folytat a szegények között, mégis, politikai okok miatt a magyar kormány nem ismeri el mint hivatalos egyházat; rengeteg próbát kell kiállniuk és gyötrelmet kell elszenvedniük. Isten emberei ők, és ez az egyház továbbra is az Ő egyháza. Tiszteletbeli elnöke vagyok az általuk fenntartott Wesley János Lelkészképző Főiskola vezető testületének, a szenátusnak.*

*Most már több mint egy éve, hogy Kay és én a következő imaszolgálatot folytatjuk: naponta, az étkezések kezdetén egy gyertyát gyújtunk. Reggelinél kiválasztunk egy személyt, személyeket vagy egy projektet, akilamely foglalkoztat minket, esetleg szerepel az egyház imalistáján, akilami az imatémánk lesz aznapra. Amikor befejeztük az étkezést (általában háromszor egy nap), a meggyújtott gyertyát középre helyezzük, megfogjuk egymás kezét, és imában beszélgetünk a Mindenség Urával. Ez az Isten mondia fián, Jézuson keresztül, hogy ha ketten vagy hárman összegyűlnek a nevében, ő ott lesz közöttük. Tudjuk, hogy meghallgatja és megválaszolja az imákat.*

*Igen, igazán áldottak vagyunk. Az egyik ilyen áldás, hogy immár 72 éve házások vagyunk, élvezzük két fiúnk és három lányunk, az ő gyermekeik és hat dédunokánk szeretetét és gondoskodását...*

Bruce L. Kline és Kneldrith E. Kline



## GONDOLKODJUNK!

## Zenei és lelki reminiscenciák

Közismert, hogy az emberiség hordoz közös emlékeket, melyeket a művészetekben ki lehet tapintani. A művészek között pedig fel szoktak állítani egy hierarchikus rendszert, amely csúcán a zene helyezkedik el, mert ez az egyetlen olyan művészeti ág, amelynek „produktuma” nem kézzel fogható, a térben nem manifesztálódó, mégis mindenki számára nyilvánvaló erővel hat. Épp ezért különösen alkalmas az emberi lét nem tárgyiasult részének hordozására; lelki életünk, sejtéseink vagy megérzéseink megjelenítésére, nemcsak az egyén, de a közösség minden tagjának hangulatát *hangként* közvetítve.

Egyfajta – mai kifejezéssel párosítva úgy mondanám – *audio-virtuális lét*, ahol kifejezetten csak az idő horizontja létezik, más semmi. A zene az idő misztikumával operál oly módon, hogy magát a műalkotást sohasem „láthatjuk” egyszerre, sohasem élhetjük át szimultán, mint például egy festményt, szobrot vagy építészeti remekművet. A pillanatról pillanatra való megértés, és amit abból összerakunk (mert a kis „idő-részecskéket” meg kell tartanunk az emlékezetünkben, hogy értelmes dolog tárulhasson fel előttünk) a transzcendenssel köt bennünket össze. Ily módon érthető, hogy minden kultúrában – Mezopotámiától Kínáig, Indiától Európáig – a papi szolgálattal, a kinyilatkoztatással és legmagasabb szellemi léttel kötötték össze.

Traktátusok többszörösen fejtegetik a dallam megjelenési fázisait – a lelki rokonsága miatt nem érthetetlen módon – a testi érzékszervvel csak közvetett módon felfogható tartományon kívül is. Az ókori és középkori gondolkozók<sup>1</sup> odáig jutottak, hogy magát a világot, s benne minden létezőt a zene különböző megjelenési formáira bontották szét. Így beszéltek a *Musica Mundana*, vagyis a világmindenség zenéjéről, ami nem más, mint a bolygók és naprendszerek hihetetlen összhanggal megalkotott egysége. Ez hallható hangokat is eredményez (mert nem lehetséges,

hogy az ilyen roppant méretű és ilyen pontossággal egybeszerkesztett korpuszok özöne hangot ne adna ki... nem beszélve az évszakok váltakozásánál észlelhető finom neszokról), ugyanakkor elvont harmóniával is járnak, hiszen az ég ilyenfajta megnyilvánulása egyfajta *modulatio (dallam)* lenne. A *Musica Humana*, vagyis az ember és a benne létező ritmikus ismétlődések (lélegzetvétel, szívverés stb.) zenéjében azonban benne van a lélek és a test egybeszerkesztésének *összhangja* is, ami, ha *jól temperált*, akkor csodálatos emberi értékeket hoz elő. És csak harmadikként említik (mára mi „csökevényesen” csak ezt nevezzük zenének) a *Musica Instrumentalist*, vagyis a hangszeres zene területét. Ez az a sajátos eszköz, aminek feszítésével, fűjásával, ütésével stb. sajátos hangokat lehet létrehozni. De az instrumentális szó maga azt is hordozza, hogy olyan eszköz, melynek használata felkészülést, tanulást igényel (vö. *instruo*), vagyis ehhez kell a legtöbb olyan „külső” dolgot hozzátenni, ami ember által, emberi megformálással tükrözi vissza a teremtettséget.

Az instrumentális zenéért (az énekes zene is ide tartozik most, lévén a torkunkban szintén egy húros hangszer van beépítve) kell a legjobban „megdolgozni” tehát, de ez egy olyanfajta *eszköz*, ami a lehető legközelebről enged bepillantani a teremtés misztikumába, és az egyetlen olyan ember által beszélt *nyelv*, amelyet a világon mindenhol megértenek. Zenei emlékeink pedig azt sugallják, hogy az örömet és bánatot, az alantast és a magasztost közösségi élményként megélve új dimenziók részeseivé lehetünk.

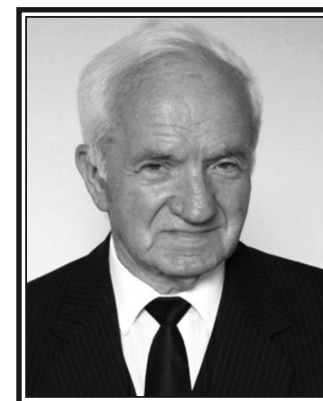
Iványi-Papp Monika

<sup>1</sup> Alapvetően A. M. S. Boethius (480 k.-524): *De institutione musica* munkája elméletéről beszélek, de lehetne Platon, Cicero, Augustinus, Cassiodorus, Isidorus, Capella stb. munkáit is említeni.



JÚNIUS 17. – 225 ESZTENDEJE HUNYI EL SELINA HASTINGS HUNTINGDON GRÓFNÉ, A METODISTA ÉBREDÉS KIEMELKEDŐ ALAKJA

1739-ben tagja lett a londoni Fetterlane-en megalakult első metodista társaságnak. Teljesen a metodista ébredés szolgálatának szentelte életét. 1748-ban Whitefieldet udvari lelkészévé tette, nagy vagyonából 64 istentiszteleti helyiséget, ún. kápolnát építtetett. Élete végéig feltétlen tekintélyével irányította a Whitefield-féle közösségek életét.



## Közlemény Elek Lajos nyugalmazott lelképásztor testvérünknek a mennyei hazába való hazaköltözéséről

„Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal önmagának. Mert ha élünk, az Úrnak élünk; ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úrrei vagyunk.”  
(Róm 14,7-8)

A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség szeretettel emlékezik nyugalmazott lelképásztorára, Elek Lajosra, aki 1929. szeptember 23-án született Sarkadon, és Urunk mennybemenetele napján hívta haza őt földi szenvedéseiből a Megváltó. Testvérünket az Isten a metodista egyházban hívta el a lelképásztori szolgálatra. 1957-től 1994. október 1-ig Szolnokon, Szegeden, Nyíregyházán, Gyöngyösön és Kisvárdán volt aktív lelképásztor. Később, a hetvenes években ő is tagja volt annak a lelkész közösségnek, mely az Állami Egyházügyi Hivatalnak a Metodista Egyház belügyeibe való beavatkozása ellen tiltakozott. Így ő is kénytelen volt elszünetelni ennek következményeit, részben a hatóságokkal együttműködő lelkész társaság, részben pedig az ő feljelentéseik nyomán, a világi bíróságok eljárásai révén. Gyöngyösi szolgálati lakásából kilakoltatták. Azonban méltónak alig nevezhető

körülmények közé kitelepítve is hűségesen végezte lelképásztori munkáját, látogatta a szórványokat, és kiterjedt börtönmissziót is folytatott. Alapítója volt az 1981. október 1-jén elismert Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek. Nyugalomba vonulva Érdre költözött saját otthonába, de amíg erejéből telt, tovább szolgált különböző gyülekezeteinkben és folytatta a börtönmissziót is. Fontosnak tartotta az evangélium írásban való terjesztését is, kedves füzetek, könyvek jelentek meg. Különös tehetsége volt a verseléshez is. Kiváló humorral írt a lelkész társaságok krónikásként verses köszöntő sorokat. Családjával, feleségével, gyermekeivel, unokáival és dédunokáival együtt gyászoljuk.

Legyen áldás testvérünk életművén, adjon az Úr vigasztalást szeretteinek és mindannyiunknak.

## Konkoly és búza (*Hitépítő irodalom*)

„Más példázatot is mondott nekik: Hasonló a mennyek országa ahhoz az emberhez, aki jó magot vetett a szántóföldjébe. De amíg az emberek aludtak, eljött az ellensége, konkolyt vetett a búza közé, és elment. Amikor a vetés szárba szökken, és kezdett kalászt hozni, látható lett a konkoly is. A szolgák ekkor odamentek a gazdához, és ezt mondták neki: Uram, te jó magot vetéssel a földedbe. Honnan került hát bele a konkoly? Ő pedig így felelt: Valamilyik ellenségem tette ezt! A szolgák erre megkérdezték: Akarod-e, hogy elmenjünk, és összeszedjük a konkolyt? Ő azonban így válaszolt: Nem, mert amíg a konkolyt szednétek, kiszaggatnátok vele együtt a búzát is. Hadd nőjön együtt mind a kettő az aratásig, és majd az aratás idején szólók az aratóknak: Szedjétek össze először a konkolyt, kössétek kévébe, és égessétek el, a búzát pedig gyűjtsétek be csűrömbé!” (Máté 13,24-30)

Olyan gyülekezetben nőttem fel, melyben a világ történéseit meglehetősen negatív fényben látták. Az újságokban naponta megjelenő rossz híreket bizonyos elégtétellel vették tudomásul. Ha például a gyülekezetben az emberek megtudták, hogy a Közel-Keleten háború tört ki, megcsóvázták a fejüket és úgy vélekedtek, hogy ezek az idők jelei. Ha meghallották, hogy Kínában a földrengés komoly károkat okozott, ezt mondták: „Közel a vég!” Ha statisztikákat hallottak arról, hogy a kriminalitás, magzatelhajtás és szexuális promiszkuitás növekszik, és az erkölcsi értékek szétesőben vannak, csak mosolyogtak: „Ez mind annak a jele, hogy a végső időben élünk!” Úgy tűnt, mintha örülnének a társadalom hanyatlásának, mert teológiájuk szerint a világi állapotok végül olyan mértéket érnek el, hogy Jézus visszajön, és a sötétség hatalmának karmaiból megmenti a világot. Az újságok sötét hírei csak abban erősítették meg őket, hogy ez az időpont már nem lehet messze. Ez a megítélés nem egészen hamis, hisz Jézus maga beszélt arról, hogy az utolsó napokban elhatárolódik a gonosz. A búza és konkoly példázatával rávilágított, hogy a gonosz hatalma, amit a konkoly jelent, napról napra erősödik. Más oldalról viszont – Jézus erre is utalt – a búza, azaz Isten országa is napról napra erősödik. Jézus ezzel a példázattal értésünkre adja: a történelmi eseményeket szemlélve nem lehetünk olyan pesszimisták, hogy ne lássuk közben mindazt a pozitív dolgot is, amit Isten tesz. Ugyanakkor nem lehetünk olyan naivak sem, hogy ne vegyük tudomásul, a gonosz hatalma egyre inkább terjeszkedik. A sötétség hatalma épp úgy nő, mint Isten országa. Jézus gyülekezete nem adja meg magát, és nem távozik lecsüggesztett fejjel a történelem csatateréről, hanem győzelmi menetben!



## ÍGY TÖRTÉNT

## A sárga zengés történetéből, avagy egy nagy civilizáció hangja és harangja

„Elbagyottak a hegyek, sehol senki lábnyoma,  
távol, titkos hang után csendül visszabangok sora.”  
(Vang Vej i.sz. VIII. század)

Kínában Fu-hszi, i.e. 2965-ben fogalmazta meg a zene alapelveit, és Huang-ti császár már i.e. 2698-ban gondoskodott a hangolás normáiról, megbízta Ling-lun nevű miniszterét, hogy keresse meg a sárga zengés, vagy sárga harang nevű alaphangot. A miniszter nem volt rest, „a hegyek közé ment”, oda, ahol a bambusz terem, és sípokat faragott; a leghosszabb síp hangja adta meg az alaphangot. Ezután megleste a főnixmadarak hangját: a hím és a nőstény énekéből két hathangú sort vezetett le – így jött létre a *lü*, a törvény, azaz a kínai zene hangrendszere. Ebben a zenében minden egyes hang önálló életre volt hivatott; nem az volt a feladata, hogy csupán valamilyen dallam láncszeme legyen. A hangok tartamát nem kellett meghatározni, zengésüket nem volt szabad megszakítani.

A legkorábbi kínai krónika, a Su-jing arról tudósít, hogy Sun császár (i.e. 2286 körül) minden zenei műfajban elrendelte a hangolás és hangrendszer egységes alkalmazását, és „személyesen utazott a keleti tartományokba, hogy ellenőrizze a négy évszak, a hónap első napja és a hangok rendjét”. A császár dalokat is szerzett, továbbá felfedezte a pánsípot és a selyemhúros citerát, „hogy a Déli Szél ódját kísérje vele”.

Az ókori Kína a természet, a számok és a hangok összefüggéseire és a *szent ötös* számra alapította a világrendről alkotott elképzelését. Az *idő* az évszakok, hónapok, órák körforgásában, a *tér* a négy világtájban, az *anyag* a kőben, a fémekben, a fában, az *erő* a mennydörgésben, a szélben, a tűzben és a vízben, végül pedig a zene a hangszín és hangmagasság révén ölt alakot. Mindezek tehát egy közös, „egyetemes eszme” kifejezői, amely nem képzelhető el, nem határozható meg, és megfogni sem lehet.

E jelenségek egymáshoz kapcsolódnak: az évszakokat hangköztávolságok választják el egymástól – hasonlóképpen gondolták ezt a mezopotámiaiak is. Lévén a világegyetem egyensúlyát biztosító *öt* tényező között a zene az egyetlen, amelyet az ember irányít, roppant felelősség hárul a hangok rendjére, egyenesen a birodalom sorsa függhet

ettől. A trónra lépő császárok első dolga volt a hangolás ellenőrzése; aggodalmasan figyelték és figyeltették a zenei szabályok gyakorlati betartását és be nem tartását, előbbi megszilárdíthatta, utóbbi veszélyeztethette uralmukat.

Hogy az ókori Kínában nemcsak egyféleképpen zenéltek, kiderül a költők és filozófusok célzásából és megvető megjegyzéseiből, amelyekkel a „közönséges” zenét illették, ám voltak ellenvélemények is. Ven, Vei hercege így fogalmazott: „Amikor ünnepi palástban ... ősi zenét hallok, mindig vigyáznom kell, hogy el ne aludjak. De ha Cseng és Vei vidékéről való dalok hangzanak, sohasem fáradok el.” Ennyi, amit a népszerű műfajokról sejteni lehet; a kiválasztottak szűk rétegéhez szóló „ősi zenéről” viszont bőszéges információk állnak rendelkezésre, annál is inkább, mert e „komolyzenei hagyományok” az ókor letűntével is tovább éltek. Az „ősi zene” leghatalmasabb védnöke Konfucius volt, ám az agresszív kisebbség képviselője Mo ti, aki az egyetemes szeretet hirdetőjeként az élvezetekről való teljes lemondást követelve a zenét egészen károsnak ítélte. Lesz ilyen véleménykülönbség még a reformáció történetében is, ám ez a vita sajnos drámai módon ért véget.

Si Huang-ti császár i.e. 246-ban elrendelte a zenei gyűjtemények és hangszerek megsemmisítését azzal az indokolással, hogy ezek elvonják a figyelmet az államügyekről és a termelőmunkától. Ez is ismerős? Pótolhatatlan értékek pusztultak el, és a következő Han-dinasztiának elől kellett kezdenie a hagyományok felélesztését: a „sárga zengés”, a „lü” rögzítését, a hangszerek előállítását és a dalok gyűjtését. Ezt a feladatát kiválóan teljesítette, így kerülhetett sor i.e. 100 körül a *mértékügyi minisztérium* fennhatósága alatt működő *zenei hivatal* felállítására, külön-külön osztályokkal az ún. *szertartási*, a *külföldi*, a *főúri* és a *népi* zene ellenőrzésére, valamint a dallamkincs rendezésére.

A hivatal legfőbb feladata azonban a „sárga zengés”, a pontos hangmagasság fölötti őröködés volt.

## A zene és a protestáns spiritualitás

A közelmúltban Főiskolánk egyik vallási szakán érdekes témájú diplomadolgozat született. Bereczky Géza a protestáns spiritualitás – már első hallásra is izgalmas – kérdésével foglalkozott. Neoprotestáns kegyességen edzett fülünknek nehezen egyeztethető össze a protestantizmus a spiritualitással. Pedig talán mégis összeegyeztethető lenne e két fogalom? A protestantizmus, amely hol mereven elutasító, hol pedig megengedőbb módon viszonyult a képi ábrázolások által keltett hatásokhoz, egészen új lehetőségeket teremtett a zenei kultúra fejlődése, pontosabban a zenében megjelenő spirituális hatások számára. A dolgozat egyik fejezete ezzel a témával foglalkozik.

A három nagy reformátor, Luther, Kálvin és Zwingli zenei kérdésekben sem értett egyet. Zwingli elvetette a zene használatát az istentiszteleteken, Kálvin sokáig töprengett a kérdésen, végül engedélyezte a zsolnárok éneklését, de csak egyszólamúan és hangszerezés nélkül. Nem mellesleg ennek köszönhetjük a református énekeskönyvekben máig használt genfi zsolnárokat.

Luther – értő és képzett – zenekedvelőként, sőt zeneszerzőként istentiszteleti reformjában a zenének központi szerepet szánt, hiszen a teológia után ezt tartotta a másik legszentebb dolognak a világon, és vallotta, hogy Isten a zenén keresztül is hirdeti evangéliumát. Éppen ezért nem is bízta műkedvelőkre istentiszteleti reformja zenei részének kidolgozását, hanem korának híres muzsikusként, Johann Waltert kérte fel erre, aki 1524-től Luther tanácsadója és munkatársa lett az új „Deutsche Messe”, a „német mise” kialakításában. Luther zenei szakértelmére és praktikus érzékére vall, hogy korának zenei művészetét teljes egészében céljai szolgálatába állította.

A reformáció több részre szakadt, és az egyre mélyülő ellentétek dacára Németországban a zene volt az, amely töretlenül vészelt át nem csak a reformáció, hanem még a harmincéves háború szörnyűségeit is. Köszönhető ez annak, hogy egy olyan új zenei forma alakult ki, amely megfelelt mind a köznapi ember lelki szükségleteinek, mind pedig a liturgikus-teológiai követelményeknek. Ez pedig a protestáns korál, amelyet Luther-korálnak, vagy német egyházi éneknek is hívunk. A korál népi gyökerekkel rendelkezett, mindig a jelenhez szólt, sosem vesztette el az aktualitását. A korál ezen kívül továbbfejlesztette, mintegy megszüntetve megőrizte a katolikus egyházzene bizonyos alapformáit is. Miközben a prédikációk fokozatosan a hitvitákra szűkültek, és az igaz tan védelme érdekében mindenki támadott mindenkit, a zenei daraboknak

jutott az a szerep, hogy az „örömhír terjesztésével gyógyíthatassák a hívő lelkeket”.

Ennek a Luther utáni, ortodoxiába merevedett, a harmincéves háború borzalmait elviselni kénytelen kornak vált nagy zenei prédikátorává a zoltárköltő, Paul Gerhardt (1607-1676), akinek szerzeményei kifejezésre jutatták a hívő ember szubjektív hittapasztalatait.

1685-ben született az a zeneszerző, akinek zenéje a legmélyebb teológiai tartalmaktól kezdve bármit ki tudott fejteni. Johann Sebastian Bach lutheránus keresztyénként és egyházzenei eszként mindkét lábával a Luther Márton, illetve Paul Gerhardt által fémjelzett tradíció talaján állt. Bach zenéje gyűjtőlencseként összegyűjtötte és megsokszorozva vitte tovább a zene aranykorának már amúgy sem csekély zenei értékeit és spirituális hatásait. A dolgozat ismerteti azokat a szerzőket, akiknek munkásságára Bach méltán támaszkodhatott.

Bach korának fő teológiai küzdelme az ortodoxia és a pietizmus között zajlott. A pietizmus egyszerűsítéseket hajtott végre a liturgiai életben. Szélsőséges hívei azt követelték, hogy a liturgikus formákat zenéjükkel együtt töröljék el az istentiszteletekről. A konzervatív (ortodox) lutheránus teológusok felül is vizsgálták az istentiszteleti zenéről kialakított álláspontjukat, de lényegében nem engedtek az egyszerűsítő nézeteknek. Egyúttal azonban azt is hangsúlyozták, hogy az istentiszteleti és a liturgikus formák nem megfelelőek, ha azok nem járnak együtt belső, lelki átadással. Bach az ortodox lutheri irányhoz állt a legközelebb, de például a kantáták és a passiók szövegeiben nagyon erős a pietista hatás, mondhatni nagyrészt pietista szövegeket zenésített meg Bach, sőt misztikus gondolatok mellett még a felvilágosodás gondolatai is hatottak rá.

Bach tehát hiába volt lelkes híve az ortodoxiának, pietista, vagy legalábbis ezzel az eszmeáramlattal bőven átitott szövegek segítségével hozta létre páratlan életművét, amelyet joggal neveznek ötödik evangéliumnak.

Egyénileg kihez közelebb, kitől távolabb állnak azok az énekek, zenedarabok, melyeket a reformáció korának nagyjaitól örököltünk, de kétségtelenül hatottak korukra, és még ma is sokaknak lelkét érintik meg, valami mást, valami emberen túlit, valami fenségest közvetítenek.

K-Sz

## IFI SAROK

**Anagramma.** Találd meg a hiányzó szót az összekeveredett betűk segítségével!

1. Kosszarvból készült ősi zsidó hangszer, kosszarv, amit kúrtként szólaltatnak meg:  
fás ró
2. Dávid ... gyógyította a beteg Saul királyt (eredetileg: kinnór):  
fáj ha rá
3. Mózes énekelt, miután átkeltek a Vörös-tengeren. Az ének szerint mit tett az Örökkévaló az összes lovassal?  
be tengett terve
4. Hogyan köszöntötte Jeftét egyetlen lánya, miután legyőzte az amálekítákat?  
sávon acél bot oldva

**Színező.** Felismered-e a képen látható történetet? Jó színezést!

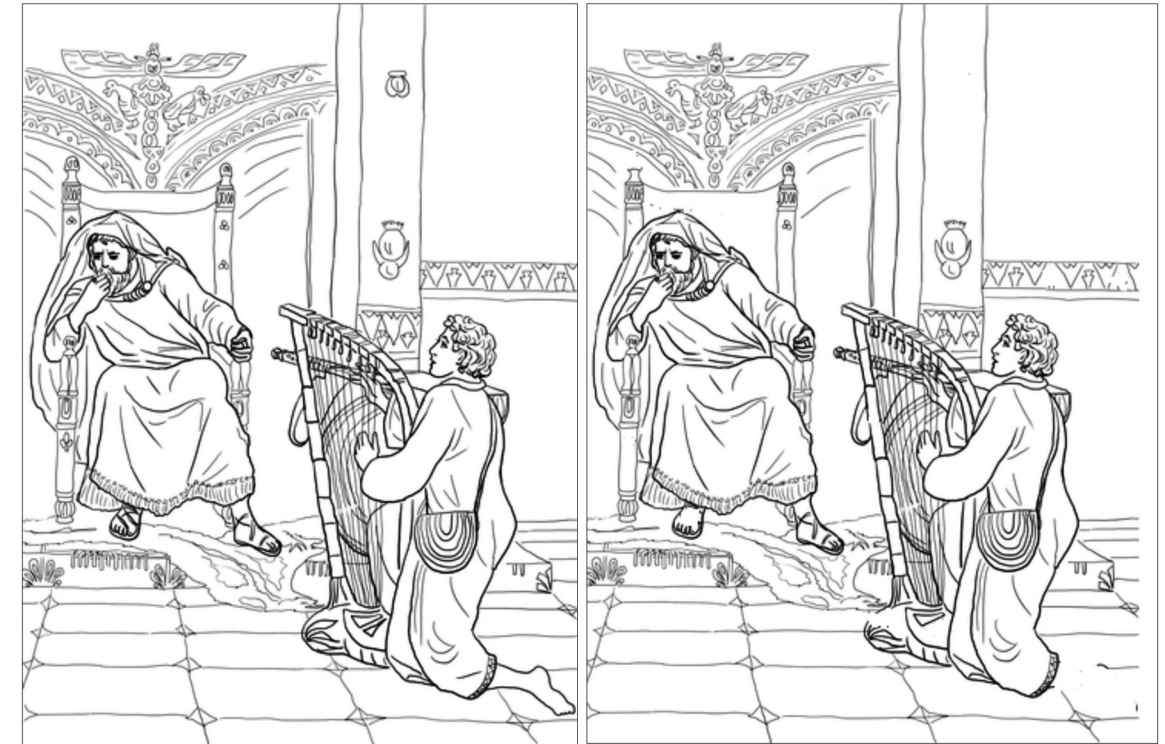


(<http://www.christiancliparts.net/>)

©2012MMBOX PRODUCTION

Péter, az apostolok fejedelme, aki eredetileg Simon volt, és Jézus első tanítványai közé tartozott. Pál apostol neve Saul volt. A „nemzetek apostolának” nevezik. A hagyomány szerint mindketten meghaltak hitükért.

Az következő képen egy olyan hárfázó pásztort látsz, akinek a zene sokat jelentett, és akiből később nagy király lett. Történetéről olvashatsz a Bibliában az 1Sámuel 17. fejezetétől. A két kép között 15 különbséget találsz, keresd és jelöld meg őket! Ha mindet megtaláltad, keresd meg az eredeti képet, és színezd ki!



Ha kiszámolod, megkapod annak a zsoltárnak a számát, amely arról szól, hogy milyen jó, amikor együtt zenélnek, muzsikálnak az atyfiak:

$$(150:10) \cdot (39:3) + 3 = \text{pentagon}$$

$$\text{pentagon} = \underline{\hspace{2cm}}$$

*Jó munkálkodást kívánok! Tdke*

Részlet Patricia M. St. John *Egyetlen megoldás* (Evangélium Kiadó) című művéből.

### Fontos kérdés

Ha visszatekintek eltelt éveimre, nem értem, miért nem kérdeztem meg már korábban. Hiszen éreztem, hogy életemet gyermekkoromtól kezdve valami titok veszi körül. Soha senki nem beszélt róla, mégis bizonyosan tudtam, hogy nem laktam mindig az eastwoodi uradalom bejáratánál álló kertészházban. Régen valami más helyen éltem, kék, felhőtlen ég alatt. Egy magas termetű férfi hordott a karján, és még jól emlékszem rá, hogy egyszer négykézlábra állt, s én a hátán lovagolhattam. Később sokszor töprengtem azon, hogy talán ő volt az apám. De különös módon sosem kérdeztem meg.

Még arra is jól emlékszem, mikor kezdtem gondolkodni ezen. Májusi délelőtt volt, 11 óra. A játszótéren ültem az iskola-társaimmal egy almafa alatt, s éppen az uzsonnatejet ittuk. Meleg szél lengedezett, hajunkba fújta a rózsaszín virágszirmokat, s az utca másik oldalán elterülő réten csillag módra ragyogtak a százszorszépek. Minden olyan szép volt, míg a bankigazgató fia, Tamás hirtelen rám nem emelte kíváncsian kerekre nyílt szemét a csészéje fölé, és hangosan meg nem kérdezte:

– Lucy, Te miért laksz a nagymamádnál? Miért nincs neked is anyukád és apukád, mint nekünk?  
 Segélykérőn fordultam a tanítónőnk felé, mert tudtam, ő kimenthetne ebből a helyzetből. De ő éppen egy fiú keresésére indult, aki elbűjt az öltözőszekrényben, hogy senki ne zavarja nyalókája szopogatásában. Egyedül voltunk. Minden gyerek engem nézett, s nekem gyorsan választ kellett adnom. Dacosan meredtem Tamásra, és arra gondoltam, hogy olyan, mint egy kövér béka – csak nem olyan érdekes.

– Mert nekem nincsenek szüleim – válaszoltam. – Töröld meg a szádat Tamás! Csupa tej vagy.

Nekem nagymama mondta ezt szinte minden nap. Azzal, hogy most én figyelmeztettem egy másik gyereket, határozottan és felnőttesnek éreztem magam. De Tamás erre ügyet sem vetett.

– És miért nincsenek? – faggattott tovább. – Hol vannak? Mindenki van apja és anyja. Valaki téged is csak világra hozott!

A többiek mélyen hallgattak. Ha most azt mondom: „nem tudom”, akkor bizonyára kinevetnek, én pedig sírva fakadok. Minden szem rám szegeződött. Már-már előtörtek a könnyeim.

– Talán meghaltak – mondta Blossom Mary könnyedén.

– Talán megszöktek, és téged itt hagytak – fontoskodott egy másik kislány.

– Vagy talán elváltak – bökte ki végül Bobby, mintha mindenről pontos értesülése volna.

Kétségbeesetten körülnéztem. Megkönnyebbülve lélegeztem fel, mikor megpillantottam a tanítónőt, aki kézen fogva vezette a ragacsos, szégyenkező fiúcskát. Ez a látvány mindnyájunk gondolatát elterelte. Odamentem a tanítónőhöz, megfogtam a kezét, és máris biztonságban éreztem magam. De Tamás még nem feledkezett meg a kérdéséről. Úgy látszik, szilárdan elhatározta, hogy végére jár a dolognak.

– Warner néni – szólalt meg gyorsan –, Lucy miért lakik a nagymamájánál? Vagyis miért nincs apja és...?

Warner néni hangja világos és határozott volt.

– Ha olyan nagymamám lenne, mint Ferguson néni, nem törődnék velem, hogy vannak-e szüleim. Felér ő egy apával és anyával. Örülhetsz Lucy. Az én nagymamám meghalt, mikor még csak kis csecsemő voltam... Töröld meg a szádat, Tamás. Csupa tej vagy! És figyeljtek mindnyájan ide! Mivel ma május elseje van...

A hatás kedvéért szünetet tartott, és élvezte a létrejött feszültséget. A szüleim kérdése egyszerre feledésbe merült.

Vajon milyen meglepetés vár ránk a mai nappal kapcsolatban?

Mivel ma május elseje van... – ismételte a tanítónő –, nem megyünk vissza a tanterembe számtanórára, hanem sétálunk egyet, és virágot szedünk. Gólyahírt fogunk keresni.

Örömrivalgásban törtünk ki. Tizenhat hét éves gyerek ugrált, táncolt és rohant az iskolaudvarról kifelé. A tanítónő nem szólt rájuk, jól tudta, hogy a hegyi kapaszkodón könnyedén utoléri őket. Csendben lépkedtem mellette. Még mindig fogtam a kezét, és minden összekavarodott bennem. Most jöttem rá, hogy szívem mélyén már régóta éreztem ezt a kérdést, anélkül, hogy kimondtam volna. Most a többiek kérdeztek, és én nem tudtam válaszolni.

– Még ma megkérdem nagyanyát – határozottam el. Így aztán nem is gondoltam rá többet, hanem örültem a sétának.

(Folytatás következik)

## MET NYÁRI TÁBOROK HEJCÉN:

**Gyermek és serdülő tábor** (8-14 éves): július 1-8. Jelentkezési határidő: június 23.

**Kisifi** (14 év fölött): július 9-16. Jelentkezési határidő: július 2.

**Családós tábor**: július 31-augusztus 7. Jelentkezési határidő: július 24.

**Énekes tábor**: augusztus 12-19. Jelentkezési határidő: augusztus 5.

**Nyíregyházi csendesnapok**: augusztus 19-21. Cím: Nyíregyháza, Bessenyei tér 10. 4400

(A csendesnapoknak nincs szabott ára, önkéntes adományt köszönettel fogadunk.)

### Tudnivalók:

Gyerekek, tanulók: 20 ezer Ft/tábor; Felnőtt: 25 ezer Ft/tábor; Családós tábor díjai: 0-3 éves korig 300 Ft/nap, 3-16 éves korig 1200 Ft/nap, felnőt: 1800 Ft/nap. A táborok költsége (az oda- és visszautazáson kívül) minden, a tábor programjához kapcsolódó költséget tartalmaz. (Áraink közel 10 éve változatlanok.)

Jelentkezni, érdeklődni a helyi lelkésznel vagy központunk elérhetőségein lehet. Cím: Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség, Budapest, Dankó u. 11. 1086. E-mail: info@metegyhaz.hu Tel.: (06-1) 577-05-15

### ABSZOLÚT HALLÁS

Képesség, amely révén segédeszköz (pl. hangvilla) nélkül felismerhető a hangok magassága.

CANTUS FIRMUS (latin: szilárd ének)

Egyforma értékekben haladó (főképpen gregorián) dallam.

## WESLEY KIADÓ

### Megjelent a Wesley Kiadó legújabb kiadványa, az 1945-ös „Alpenjäger tábor Hetilap” faksimile kiadása.

*Részlet Benedek István Gábor ismertetőjéből (forrás: www.szombat.org):*

„Az „Alpenjäger tábor Hetilap” stenciles orgánium volt. Az éppen hogy felszabadult ausztriai Wels lágereiben adta ki két korábbi fogoly: Láng György és Ádám István.

A Magyarországról a Harmadik Birodalomba hurcolt zsidó deportáltaknak, a sok száz koncentrációs tábor foglyainak aligha lehetett nagyobb öröme annál, minthogy életben maradtak! Az éhség, a betegségek, a gyász és a szörnyűséges emlékek után áthatotta őket a remény, hogy a szabadságot jelentő angol, amerikai és szovjet katonák talán magukkal hozták a lelki-testi gyógyulást is.

Ahogy a nácik foglyai felocsúdtak, jószereivel azonnal szervezkedni kezdtek: miként és hogyan tudnának hazatérni. A mintát a franciák, a hollandok, a belgák adták; értük ugyanis a kormányuk vonatát, teherautókat küldött, és orvosi felügyelettel, gondoskodással hazavezették őket.

A magyar zsidókért senki nem vezényelt ki senkit. Pedig az ő elhurcoltatásukat – rámpa, vetkőzés, gázkamra, krematórium – a királyi magyar állam, a nácik segítségével, gondosan és hibátlan pontossággal megszervezte. Mozgósította a teljes közigazgatást, a vasutasokat, a csendőrséget, a maguk számára az egészségügyi szolgálatot, megszervezte a vagyonok diadalmas elkobzását – értsed –, elrablását. Csak éppen e kormányoknak arra nem telt, hogy a gyilkos szándékú végjátszmát tisztességesen befejezzék (Ezt – mármint a gépesített tömegmészárlást – a magyarok különben is a náci testvérekre hagyták).

Tény, hogy a haláltáborok megmenekült, felszabadult lakóit a győztes nagyhatalmak – központi döntés alapján – egy darabig békén hagyták. Etették, simogatták, itatták, gyógyszerelték, kényeztették őket.

Aztán jött a hír, az első hír: július első felében megkezdik a welsi lágér kiürítését. A búcsú előtt általános nyugtalanság vett erőt a deportáltakon.

[...]

A második világháborúban, Welsben nagy és kiterjedt zsidó koncentrációs tábor létesült. Magyarország és Csehország közelsége eleve kínálta az ötletet: zsidó foglyokat he-

lyezzenek el a barakkokban. A szükség azért úgy hozta, hogy a végén Európa nyugati területeiről is itt kötöttek ki a nácik által üldözött nem kívánatos elemek: zsidók, kommunisták, fegyveres ellenállók, dezertálók. Itt nem működött gázkamra. Aki megbetegedett, az éhen halt – mondták.

Wels – Auschwitzhoz, Bergen Belsen-hez, Majdenekhez, Treblinkához képest mindenestre békés tábor volt. A tífusz azért gazdagon aratott; a legmodernebb gyógyszer az elkülönítés, a karantén volt – patika nélkül.

A közelgő felszabadulásnak azért volt valami látható jele. A legfőbb Wehrmacht, SS és Gestapo parancsnokok, a katonai középvezetők, a politikai és büntető kommandók tagjai mindenestre egyetlen éjszaka alatt leléptek. Hogy hová mentek? Civil ruhában nyilván felszívódtak, semmivé lettek. Alighanem rövid időre, mert azért a győztes hatalmak nyomozó szervei Welsben is éberek voltak és felderítő apparátusuk szigorúan következetes. Azért akadt néhány ember, nyilván fiatalok, életerősek, tehetségesek, akiket fűtött – immár szabadon – a tenni akarás csodája. Akik érezték, hogy a kerítések lebontásával az ő számukra is eljött az új élettel együtt járó személyes kibontakozás. Ilyen fiatalember volt Láng György, leendő zeneszerző és leendő zenei regényíró, továbbá Ádám István, akiről – sajnos – egyelőre a nevének kívül nem tudunk semmi többet. Talán, ha ez az emlékező írás megjelenik, akad valaki, aki megírja nekünk, hogy ki is volt ő, hol tanult, és a szabadság kincseivel, később mivé kívánta képezni magát.

Nem tudjuk azt sem, hogy hőseink mit tettek annak érdekében, hogy engedélyt kérjenek (és azt aztán meg is kapják!), hiszen az angol-amerikai felszabadító csapatok irányítói már 1945 kora nyarán hozzájárultak egy informatív tájékoztató bulletin megjelenéséhez.

Főmunkatárs: Láng György és Ádám István. Semmi több. Az „Alpenjäger tábor Hetilap” néven napvilágot látott újság stenciles orgánium volt. [...]

A felszabadulás pillanatától az idehurcoltak közérzete gyökeresen megváltozott. Az éhség rémülete éppúgy elmúlt belőlük, mint az örökös halálfélelem. Az a jég hideg görcs a gyomorban, a gyenge pára a homlok sápadt és remegő bőrén talán már soha nem tér vissza. Ne is térjen.

[...]



## ZSIDÓ ÉLET

## Hangszerek és ének a jeruzsálemi Szentélyben és a zsinagógákban

Aki Magyarországon jár, és kíváncsi a zsidó emlékekre és kultúrára, általában nem hagyja ki Közép-Európa legnagyobb zsinagógáját, a neológ Dohány utcai zsinagógát, ahol hithű orthodox zsidó ugyan nem nagyon fordul meg.

Hogy miért? Ennek nemcsak az az oka, hogy a háromhajú épület a keresztény templomok stílusában épült, hanem az is, hogy orgona is szól az ünnepeken, ami pedig tilos, akkor is, ha mint ott is, nem zsidó muzsikussal szólaltatja meg azt. A talmudi törvények értelmében szombaton csak a jeruzsálemi Szentélyben lehetett hangszert használni, a Szentélyen kívül pedig szigorúan tilos volt. A női hang tilalmát bölcseink vezették be, nehogy erotikus kisugárzásával megzavarja a férfiakat, és vágyakat keltsen bennük. Magyarországon évszázada dúl a vita a zsinagógai hangszerhasználatról, a karénekről, a női kórusról és a művészkántorok szerepéről.

A Szentírást olvasva tapasztalhatjuk, hogy a bibliai zsidóság napi életéhez szervesen hozzátartozott az ének és zene is.

A talmudi bölcsek több fontos szentírási dalt sorolnak fel, mint pld:

1. Lemech szózata két feleségéhez (1Mózes 4,23-24)
2. Mózes diadaléneke – (sirá) (2Mózes 15,1-19)
3. Mirjám kútjának éneke – (áli beér) (4Mózes 21,17-20)
4. Mózes búcsúéneke – (háázínú) (5Mózes 32)
5. Debóra éneke (Bírák 5)
6. Dávid gyászdala Jonatán és Saul fölött (2Sámuel 1,17-27)
7. Dávid győzelmi éneke (2Sámuel 22)

Érdekes, hogy a győzelmi dalokban, köszöntő énekekben, siratókban legtöbbször a nők szerepe a meghatározó, holott a háláchában az éneklő női hang a szemérmertlenség szimbóluma:

„Akkor Mirjam prófétaasszony, Áron testvére dobot vett a kezébe, és kimentek utána az asszonyok dobokkal és táncolva. És felelt nekik Mirjam: Énekeljétek az Örökkévalónak, mert fenséges ő, lovat lovasával tengerbe vetett.” (2Mózes 15,20-21) Mirjam éneke szinte válaszol Mózes hosszú diadalénekére, himnuszára, amit a zsidó hagyomány egyszerűen csak a „dal”-nak, „sirá”-nak hív.

Meghatározó női dal ugyanígy Debóra monumentális éneke (Bírák 5). Bár az első sorában mint Bárakkal közös dal van jegyezve, amelyet Sziszera legyőzése után ketten énekel-

tek, de a dal első sorában az ige nőnemű formában található (tásir), és a dalra való felszólítás a 12. versben csak Debórának szól: „Kelj fel, kelj fel Debóra, kelj fel, kelj fel, énekelj dalt!”

A fennkölt győzelmi dalok mellett több spontán dalt is felsorolhatunk, amit asszonyok énekelnek. A rajongó nők a győztes Sault is énekeltek, zenével köszöntötték: „És amint hazafelé jöttök, mikor Dávid visszatért, miután a filiszteusokat megverte, kimentek az asszonyok Saul király elé Izraelnek minden városaiból, hogy énekeljenek és körtáncot járjanak, dobokkal, vígassággal és három húrú hangszeren játszva.” (1Sámuel 18,6) (Az utolsó hangszer [héberül *sálim*] mibenléte kérdéses. A Pollák Chájim-szótár alapján, *triganom*, a Károli-féle fordítás szerint: *tamburákkal*, a katolikus kiadás szerint: *cintányérokkal* köszöntötték az asszonyok Sault.)

Annak idején a körtáncokban, és a himnuszok éneklésében részt vettek a férfiak is. Ők szakrális téren dominanciával bírtak, de sokszor a nőkkel egymást váltva, kórusban és olykor egyénileg is énekeltek. A próféták korában (mely egybeesik az első Szentély korával [kb. i.e. 1000-tól kb. i.e. 500-ig], a próféták is zenéltek, énekeltek, de ekkor még nem léteznek hivatásos zenészek. A Tóra a kezdeti időkben (1Mózes 4,21) ugyan beszél egy Juvál nevű férfiről mint a zenészek archetípusáról, aki atyja volt a hárfán és a fuvalán játszó embereknek. De ő még nem tekinthető hivatásos zenésznek. Valójában igazi zenekultúra a királyok és az első Szentély idején alakult ki. Dávid király idején már hivatásos udvari és templomi énekesek működtek: a kőtáblát tartalmazó frigyládát 8 *nevel*-, 6 *kinnor*-játékos, 3 *cintányéros* és 7 *trombitás* kíséretében viszik Jeruzsálembe, és a kísérezene-szek egyúttal énekesek is. (2Sámuel 7,5, ill. 1Kronikák 15)

A hangszerek pontos meghatározását nem tudjuk: A *nevel*-t Pollák-szótár hárfának fordítja, a Károli-Biblia *lant*-nak. A *kinort* *citerának* vagy *tamburának* szokták fordítani.

Salamon király idejében (első Szentély kora), 4000 levita 24 csoportban látja el a templomi zenét, és a Szentély felavatásának napján 120 kohanita szólaltatja meg a trombitákat; még a második Szentély idején is 128 énekes működik a templomban. (2Kronikák 5)

Josephus Flavius, a nagy zsidó történetíró (i.sz. 1. század) „kétszáz ezer énekesről, kétszáz ezer trombitásról, negyven ezer *kinnor*-pengetőről és negyven ezer *szisztrum*-játékosról”

ad hírt. (Lehetséges, hogy ezek a számok kissé túlzóak.) Philón egy évszázaddal később megemlíti a Szentélyben éneklő énekesek vegyes kórusát is. A Jóm kippur-i (XX. században kiadott) imakönyvekben találhatjuk egy római polgár részletes leírását a szertartásról, mely a Szentélyben zajlott énekel, hangszerekkel.

A hangszerek feltehető eredete idegen zenekultúrákból táplálkozik: a *kinnor* nevű kis hárfá (általában 10 húrral) elsősorban az ének kíséretéül szolgált. Ezt a hangszert több domborművön is megtalálhatjuk. Nagy valószínűség szerint azonos a *triganom*-mal, melyet a főníciaiak Ciprusról vittek át Görögországba. Ez mint az ünnepi öröm legfőbb hangszere, népszerű hangszer volt.

A *kithara*-típusú hárfá is igen népszerű volt az i.e. első évezred idején. A másik hangszer, a *nevel* 10-12-húros pengető típusú volt.

A bibliai fúvós hangszerek közt az első a *sófár*. Ez a kürt kosszarvból készült, és a zsidó liturgiában máig is használatban van. A félelmetes napokon (a tíz bűnbánó napon Rós hásáná és Jóm kippur idején) szólaltatják meg a zsinagógákban. A tórai parancs szerint 100 alkalommal kell megfújni, és előtte áldást kell mondani.

A zsidó misztika szerint maga a sátn költözik bele a *sófárba*, hogy az imádkozó zsidók ne tudják megszólaltatni azt. A sátn kiűzésére zsoltárverseket mondanak, aminek akrosztikonjából (a verssorok első betűi összeolvasva értelmes szót adnak ki) a „szakadj szét/ki sátn!” felszólítás jön ki.

A *sófár* misztikus, félelmetes, zokogós hangja úgy a hadba vonulók táborában, mind a jeruzsálemi Szentélyben felharsant. Ez volt az a hangszer, amellyel a frigyládát kísérték, amikor Jerikó falait hétszer körbejárták (Józsué 6) és a város fala leomlott: „És hét pap vigyen hét kos-szarvból való kürtöt a láda előtt; a hetedik napon azonban hétszer kerüljétek meg a várost, a papok pedig kürtöljenek a kürtökkel. És ha majd belefújnak a kos-szarvba, mibelyt meghalljátok a kürtnek szavát, kiáltson fel az egész nép nagy kiáltással, és leszakad a város köfala magától, és felmegy arra a nép, ki-ki éppen ott ahol van. Ezért Józsué, a Nún fia, hívta a papokat és monda nekik: Vegyétek fel a frigyládát, hét pap pedig vigyen hét kos-szarvból való kürtöt az Örökkévaló ládája előtt.”

A Tórában megtalálhatjuk a hacócra nevű ezüstmrombitát is, ami a hadba vonuló táborot figyelmeztette: „És szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Készíts magadnak két ezüstmrombitát, vert munkával készítsd azokat, hogy legyenek neked a község egybehívására és a táborok elindítására. Ha megfújják azokat, akkor gyülekezzenek hozzád az egész község, a gyülekezés sátrának bejáratához. Ha pedig csak egyet fújjak meg, akkor gyülekezzenek hozzád a fejedelmek, Izrael ezreinek fejei. Ha pedig riadót fújjak, akkor induljanak a táborok, melyek keletre táboroznak. Ha másodszor fújjak riadót, akkor induljanak a táborok, melyek délre táboroznak; riadót fújjanak indulásukra.

*Midőn pedig egybegyűjtitek a gyülekezetet, akkor egyhuzamban fújjatok, de ne fújjatok riadót. Áron fiai a papok fújják a trombitákat; ez legyen számotokra örök törvény nemzedékeiteken át. És, ha háborúba mentek országotokban, az ellenség ellen, aki szorongat benneteket, akkor fújjatok riadót a trombitákkal, és emlékezetben lesztek az Örökkévaló, a ti Istenetek színe előtt és megszabadultok ellenségeitektől. Örömnappajaitokon, ünnepeiteken és újholdjaitokon fújjatok meg a trombitákat égőáldozataitok és békeáldozataitok mellett, hogy legyenek emlékeztetőül a ti Istenetek színe előtt; én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek.” (4Mózes 10,1-10)*

Az egyik legnépszerűbb hangszer, mely a legtöbbet ábrázolt az ókori képzőművészetben, az a furulya – héber nevén a *hálil*. A Szentírásban többször fordul elő többes számban is, lehetséges, hogy ez a sokszor látott kettős-sípot jelentheti, ám az is lehetséges, hogy egy pánsíp-szerű hangszert takar ez a név...

A legismertebb ütőhangszer szinte az összes közel-keleti népnél megtalálható. A már Mirjam énekeiben is említett *tóf* egy egyszerű, keretes, kézben tartható dob. A Talmud szerint ez az ütőhangszer fojtotta el Mirjam énekhangját a férfiak füle előtt, mert az vallásunk szerint tiltott volt.

A bibliai ütőhangszerek közül ismert még:  
– a *meciltájim*, (a *cálál* gyökből származó szó, jelentése valószínűleg: *cintányér*) (Nehémiás 12,27; Ezsdrás 3,10; 1Kronikák 13,8).

– a *cilcelim* valószínűleg *cimbalmot* jelent, ám ezzel a szóval jelöli a Biblia a tücsökszót és a fegyverzörgést is. (2Sámuel 6,5; Zsoltárok 150,5)

Különleges és igen elterjedt hangszer volt a Bibliában a *menananim* néven ismert hangszer. A szó jelentése a *ná* gyökből ered, és mozgást, valószínűleg valamilyen csörgőt jelent.

A Szentélyben elhangzott dallamokról, az ősi zsidó zenéről úgyszólván semmit sem tudunk. A mai zsinagógai dallamok csak kissé hasonlítanak az ősi hangzásokhoz. A hagyomány szerint pl. a *Kol nidré* dallamát még Mózes kapta a Szináj hegyén, de ez inkább spirituális, mint gyakorlati tényező.

Az újabb zenekutatások bebizonyították, hogy a régi, és a keleti zsidóságban évszázadokon át változatlanul megmaradt zsidó dallamvilág egyes részei átmentek a római keresztény egyház használatába, és részben alapdallamai lettek a gregorián énekeknek.

A magyarországi zsinagógákban jelenleg a kántorok leginkább neves zsidó zeneszerzők dallamait éneklék, de egyre jobban elterjed a spontán éneklés is, amivel a kántor bevonja a közösséget az éneklésbe.

Az utóbbi évtizedben a magyarországi zsidó dallamvilágra nagy hatást gyakorol az amerikai és izraeli dallamok elterjedése, illetve az internet terjedésével az izraeli zsinagógai dallamok is elérhetőek és népszerűek lettek.

Schlesinger Hanna, Tel Aviv

## BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN

## Énekeljétek az Úrnak új éneket!

Bach első újévi lipcsei kantátája (*Énekeljétek az Úrnak új éneket! – Singet dem Herrn ein neues Lied*, BWV 190) 1724. január 1-jére íródott. Az 1. tétel zsolnársorokból és Luther német Te Deumának kezdetéből áll, a 2. tétel ugyancsak tartalmazza a Te Deum sorait, a zárókorál Johann Heermann újévi éneke, a többi tétel szövegírója ismeretlen. Az első két tételnek sajnálatosan csupán az ének- és hegedűszólamai maradtak fenn. A hiányzó szólamokat többen megpróbálták rekonstruálni, újrakomponálni, többek között Walther Reinhart, Ton Koopman és Gyöngyösi Levente.

1. Kórus: Az „új ének” előadására az újév kezdete különösen jó alkalmat szolgáltat. Az ünnepélyes, lendületes súlyponti nyitótétel a 149. és a 150. zoltár sorait szólaltatja meg (149,1; 150,4; 150,6). A *Te Deum* legelejeinek (Isten, téged dicsérünk!) elragadtató, erőteljes, egyszólamú megszólalása után fuga kezdődik. A szólambeépések lépcsőzetesen haladnak alulról felfelé (a basszustól a szopránig), miként a „lélegzet” (*Odem*) is felfelé száll. (Ezt az emelkedő sorrendet Bach azonos szövegű kórusmottójában [BWV 225] is megtartotta.) A tétel középpontjában megfordul, immár fentről lefelé ereszkedő témabeépések után ismét megszólal a *Te Deum*, majd a kezdeti zenei anyagra énekelt Allelujával fejeződik be a – katedrálisok módjára – szimmetrikusan tagolt tétel: *Énekeljétek az Úrnak új éneket! Dicsérjétek őt a hívek gyülekezetében! Dicsérjétek dobbal, körtáncot járva, dicsérjétek citerával és fuvolával! Isten, téged dicsérünk! Minden, minnek lélegzete van, dicsérje az Urat! Isten, köszönjük néked! Alleluja!* (A mű a világhálón meghallgatható: <https://youtu.be/HV9c7UVbX1Y>)

2. Korál és recitativo (énekkar, basszus, tenor, alt): A német *Te Deum* előző tételben már hallott sorai között most hálát adó és magasztaló recitativók hangzanak el: *Isten, téged dicsérünk! Hogy ezzel az új évvel/Új szerencsét adsz, új áldást/És kegyesen újra gondolsz ránk! Isten, köszönjük néked! Hogy jószágod/Az elmúlt időben/Az egész országot és kedves városunkat oltalmazta/Az inségtől, a pestistől és a háborútól. Isten, téged dicsérünk! Mert atyai szereteted/Soha nem ér véget, Megújul minden reggel. Ezért összekulcsoljuk, Könyörületes Isten, Alázatosan kezűnket/És egész életünk alatt/Dicséret tölti be szívünket és ajkunkat. Isten, köszönjük néked!*

3. Ária (alt): Miként a 150. zoltárban állt („Dicsérjétek dobbal, körtáncot járva”), most vidám, táncos áriával jutnak ki-fejezésre az öröm hangjai: *Dicsérd, Sion, Istenedet, Dicsérd Istenedet örömmel, Fel! Beszélj dicsőségéről, Aki szentségében/Pásztorodként továbbra is/Zöld legelőkön terelget.*

4. Recitativo (basszus): Az egyszerű, szinte eszköztelen énekbeszéd legvége *ariosóba* torkollik, Jézus irányítását és vezetését érzékeltetve: *Azt kívánná a világ, Amiért a hús és vér kiált; Csak egyet, egyet kérek az Úrtól, Azt az egyet szeretném, Hogy Jézus, örömmel, Hü pástorom, vigaszom, üdvöm/És lelkem legjobb része, Engem – mint báránykát legelője – Védelme ebben az évben is körbeölel/És karjaiból soha ki nem engedne. Jó lelke, Mely utat mutat az életre, Egyenes útra irányít s vezet engem, Így ezt az évet Jézus nevében kezdem.*

5. Ária (tenor, basszus): Szólóhegedű, de akár oboa d’amore is kísérheti ezt a (hangszermegjelölés nélküli) duettet, amely híven megvalósítja az előző recitativo fogadalmát („ezt az évet Jézus nevében kezdem”), hiszen valóban minden mondat az Ő nevével kezdődik: *Jézus lesz mindenem, Jézus marad kezdetem, Jézus az én örömfényem, Jézusnak magam elkötelezem, Jézus segít vérével, Jézus jóvá teszi végeimet.*

6. Recitativo (tenor): Lassan változó vonószekerek kiséret emeli ki, vonja ezüstös aurájába a szólista kéréseit: *Most, Jézus, engedd, Hogy az új évvel is éljen felkentéd; Áldja meg mindkettőt: a törzset és az ágat, S így boldogságuk a felhőkig árad. Áldjon meg, Jézus, iskolát, templomot, Áldjon meg minden hű tanárt, Áldja meg azt, ki meghallja szavát; Áldja meg a bírói széket, a tanácsot; Öntözze városunk minden házáat/El nem apasztva áldása forrását; Adja, hogy ismét/Béke és hűség/Csókolhassák egymást az országban. Így éljünk az egész évben áldásban.*

7. Korál: Johann Hermann (1515–1593) „*Jesu, nun sei gepreiset*” (Jézus, most légy magasztalva) kezdetű újévi koráljának 2. versszaka csendül fel. Míg az előző tételre a vonósok ezüstös fénye vetült, a zárókorált az aranylótrombiták ünnepélyes hangzása koronázza meg: *Hagyd befejeznünk az évet/Dicsérve nevedet, Hogy szóljon ugyanaz az ének, Énekeljen a keresztyén gyülekezet; Ha életünket akarod védeni/Mindenható kezdeddel, Órizd meg kedves hívőid/És hazánkat segítsd meg. Áldásod ránk szálljon, Adj békét mindenbol; Hintsd el hamisítatlanul e tájon/Igéd, mely áldást terem. Buktasd meg a képmutatókat/Itt és minden helyen.*

Göncz Zoltán

## HAVI ISTENTISZTELETI REND

2016 – A fény és a fényalapú technológiák nemzetközi éve  
Az év igéje: „*Abogyan az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztallak én titeket.*” Ézsaiás 66,13

## JÚNIUS

Június hónap igéje: „*Erőm és éneke az Úr, megszabadított engem.*” 2Mózes 15,2/a

ISTENTISZTELETEK		BIBLIAÓRÁK	
	<i>Igebely</i>	Téma: erő – erőtlenség	
		Első hét	Öröm és erő „ <i>Ne bánkodjatok, mert az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!</i> ” Nehémiás 8,10-18
Június 5. A Szentháromság ünnepe utáni 2. vasárnap	Ézsaiás 55,1-5 Lukács 14,15-24 1János 3,13-18	Második hét	Erő józansággal és szeretettel „ <i>... nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten ...</i> ” 2Timóteus 1,6-10
Június 12. A Szentháromság ünnepe utáni 3. vasárnap	Ezékiel 18,20-32 1Péter 5,6-11 Lukács 15,1-10	Harmadik hét	Erő, mikor erőtlennek érezzük magunkat „ <i>Majd én veled leszek ...</i> ” Bírák 6,11-24
Június 19. A Szentháromság ünnepe utáni 4. vasárnap	Róma 8,18-23 Lukács 6,36-42 1Mózes 50,15-21	Negyedik hét	A mások erőtlensége „ <i>Segítettél-e az erőtlennek, támogattad-e a tehetetlen karját?</i> ” Jób 26,1-14
Június 26. A Szentháromság ünnepe utáni 5. vasárnap	1Mózes 12,1-4/a Lukács 5,1-11 1Péter 3,8-17	Ötödik hét	A test erőtlensége „ <i>Virraszatok, és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne esetek: a lélek ugyan kész, de a test erőtlensége.</i> ” Máté 26,36-43

## V-Day (Hitépítő irodalom)

Oscar Cullmann svájci teológus, aki a második világháború idején élt, igen sokatmondó analógiát állított fel Jézus visszajövetelével kapcsolatban. Azt mondta, hogy minden háborúban van egy döntő csata, mely eldönti a háború sorsát. Az amerikai polgárháborúban a gettysburgi csata volt ez. Waterloo hasonlóképpen döntő csata volt. És a második világháborúban ilyen volt a normandiai partraszállás. Ez után a csata után már nem volt kérdéses, mi lesz a háború vége. Miután a szövetségesek hídfő-állást építettek ki, melynek segítségével csapatokat és felszerelést szállíthattak a kontinensre, a náci hadsereg sorsa megpecsételődött. Mégis tudomásul kell vennünk, hogy e győzelem után több amerikai katona halt meg, mint előtte. Ez a győzelem – bármilyen döntő is volt – nem azt jelentette, hogy nem lesznek veszteségek, vagy hogy Európa civil lakossága megszabadul a szenvedésektől. A döntő csatát a D-Day-en (1944. június 6-án, a szövetségesek normandiai partraszállásának napján [az amerikaiak D-vel jelölték minden hadművelet kezdetét, napját]) vívták meg, de a szenvedés és halál csak a V-Day után (Victory Day - a győzelem napja: 1945. május 8.) ért véget, és ez még elég messze volt. Cullmann arra mutat rá, hogy Jézus halála és feltámadása volt a döntő győzelem, mely minden kétséget megszüntetett a világtörténelem végét illetően. A feltámadás után a keresztyének így kiálthattak „Krisztus Győztes!” Krisztus kivívta a győzelmet, a sötétség hatalma vesztett! Azonban Isten D-Day-e (húsvét) és V-Day-e között még sok szenvedés, fájdalom és halál lesz a földön. A harc még tart. De ha tovább is kell küzdenünk, ezt teljes reménységgel tesszük. Tudjuk, hogy a döntő csatát már valaki megharcolta, és abban a szilárd meggyőződésben küzdünk a sötétség erőivel, hogy a győzelem biztos. Erre a győzelemre várunk! Vágyakozunk utána! Isten D-Day-e adja a bizonyosságot, hogy eljön Isten V-Day-e!

## INTERJÚ

## „Nem is tud más lenni, csak szakrális...” Beszélgetés Göncz Zoltánnal

BERECZKY GÉZA: *Amellett, hogy tanítasz főiskolánkon, havi rendszerességgel írsz folyóiratunkba, és gyakran orgonálsz békásmegyeri templomunkban, zeneszerzőnek vagy inkább muzikológusnak tartod magad?*

GÖNCZ ZOLTÁN: Régebben nem vált ennyire szigorúan külön e két terület; minden zeneszerző egyben zene-tudós is volt, és azok, akik zeneelmélettel foglalkoztak, gyakran komponáltak is. Legjobb példa erre talán Bach kortársa, Johann Mattheson, de – bár csupán egyetlen elméleti írása maradt fenn – maga Bach is, hiszen senki nem vonja kétségbe, hogy ő egy igazi „tudós zeneszerző” volt. Nálam e két terület kölcsönösen segíti egymást; műveimben a szigorú szervezethez, szerkesztéshez, „megkomponáltság” erősen érvényre jut, ugyanakkor zenetudományi kutatásaim során mindig megpróbálok belebújni az elemzett mű szerzőjének bőrébe, az ő fülével hallani, az ő fejével gondolkodni.

B. G.: *Komponistaként kik hatottak leginkább rád?*

G. Z.: Mindenekelőtt Bartókot kell említenem, a lengyel Witold Lutosławskit és Ligeti Györgyöt.

B. G.: *Hogyan, mikor és miért kezdted el zenét írni?*

G. Z.: Már gyerekkoromban – úgy 9-10 évesen – papírra vettem apróbb táncokat, stílusgyakorlatokat – ez utóbbiak leginkább kezdetleges fűgák voltak (Bach nem győzte volna javítani őket). Egyébként nagyon hasznos dolog, ha magad is kreatív módon bíbelődsz a hangokkal (közelebb kerülsz a művekhez, többet értesz meg belőlük). Saját darabot nem is írtam 25 éves koromig – édesapám haláláig. Ez a veszteség azonban annyira megviselt, hogy a gyász munka részévé vált a komponálás. Ekkor elkezdett *A fekete úr rinocéroszai*, egy nagyon sötét, nagyon pesszimista rézfűvös-ötös, amelyben az alapélmény – „ritmikai pokolgépek” formájában – a visszaszámlálás, a forma állandó szétesése, felrobbanása, a szinte folyamatos hanyatlás, süllyedés, megsemmisülés. Napjainkban – aggodalommal látom – mintha próféciaként teljesedne be! „Mi volt ez? Népvándorlás? Egy egész nemzet deportálása? Harcba indul a többmillió hadsereg?” Egy apokaliptikus vízió az egész – Dino Buzzati nyomán. (Világhálón: <https://youtu.be/27kM3gC8Ll0>)

B. G.: *Apropó: forma. Van valami jellegzetes stílusjegyed, formálásmódod?*

G. Z.: Gyakran alkalmazok barokk formákat, kánonokat, passacagliákat (= ismétlődő basszus-szólamra írt variációk), sőt e kettő kombinációját is. Ilyen a zenekari *Nagy kánon* (alcíme: *Canon perpetuus* = Örök kánon, Örök törvény), amelyben két csembalón szól könnyörtelen folyamatosággal – egyfajta zenei DNS-spirál módjára – a kánon, s ebből a hangzó „genetikai” anyagból építi fel a zenekar a saját „testét”. Az előző mű hiperpesszimizmusa itt nem annyira jellemző, sőt kifejezetten „szép” területek is hallhatóak, mint például amikor 12 különféle sebességgel – mintha szférák lennének – forog körülöttünk a kánon, teljesen betöltve a hangzó teret. S bár e tér végül kiüresedik, a hangzás a már szinte hallhatatlan magasságokig emelkedik és mélységéig süllyed, támadhat egy olyan illúzió is, hogy a kompozíciónak nincs vége: tovább folytatódik – csak már mi nem halljuk. (Világhálón: <https://youtu.be/8j1Oncb-R6o>)

B. G.: *Ez egy világi mű, mégis mintha valami szakralitás is jellemezné, vagy tévedek?*

G. Z.: Nagyon jól érzed! Az igazi művészet nem is tud más lenni, csak szakrális; még ha világinak nevezi magát, akkor is köze lesz a szakralitáshoz. (Gondoljunk csak Bartók *Cantata profanájára!*) Minden fontos alkotás azt a kérdést feszegeti, hogy nekünk, embereknek mi a viszonyunk egymáshoz, mi a viszonyunk Istenhez, a világmindenséghez; szóval miért is vagyunk itt egyáltalán.

B. G.: *Van egy kétszongorás tételed, amelyet Iványi Tibor emlékének ajánlottál.*

G. Z.: Nagyon nehezen viselem a veszteségeket. Nehezen vagyok képes szembesülni azzal, ha egy szerettem eltávozik. Tibor bácsi olyan volt, mintha a nagyapám lett volna, ami persze képtelenség, hiszen fiatalabb volt édesapámnál is. Emlékszem a napra, délután zsebkendőt vittem volna be neki a kórházba, mert azt kért. Olyan abrupt<sup>1</sup> volt a hír, hogy nem lesz köztünk *itt* többet, amilyen brutálisan ér véget a *Palimpszeszt*<sup>2</sup>. (Világhálón: <https://youtu.be/2PHLhiadh-U>)

B. G.: *Emlékeim szerint Bach-kutatásaid nyomán is arra az eredményre jutottál, hogy az ő látszólag világi művei valójában szakrálisak is.*

G. Z.: Ez pontosan így van. Két kései kompozíció (a *Hatszólamú ricercar a Musikalisches Opfer*-ből és a *Contrapunctus 14 A fűga művészetéből*) alapos elemzése rávilágított erre a különös kettősségre.

B. G.: *Mondanál erről többet?*

G. Z.: A részletes kifejtésre itt most nincs idő és hely – hiszen egy könyvnyi mennyiségről van szó –, mindenestre furcsa, egyedi formálások, zenei megoldások, olykor látszólagos „hibák” vezetnek bennünket a Bibliához. A *Contrapunctus 14* (ami egy négyesfűga) első témája az első részfűgában például 24-szer hallható. Ha a 24-es lényeges előfordulását nézzük az Írásban (és eltekintünk a Sámuel II. könyvében és a Krónikák I. könyvében megemlített hatujjú emberek összesen 24 ujjától) a Jelenések könyvének 24 vénjére kell gondolnunk. Igen ám, de ez így kevés! Bárki azt mondhatná, ez véletlen, és semmi sem bizonyítja, hogy a 24 téma a Jelenések 24 vénjét jelképezné. Poetioviói Szent Victorinus már a 3. században feltételezte, hogy e vének egyik fele a 12 izraeli törzs 12 alapítója, vagyis Jákob fiai, a másik 12 pedig nem más, mint a 12 tanítvány, akik közül az egyik: Júdás. Bach, alkotóként – talán nem kell bizonygatnom – a precizitásáról híres, most mégis a második 12 téma közül egyet „elront”, deformál. Egy kifordított, közepénél megbicsakló, bizonytalan, megbízhatatlan alakzat jön létre. Meggyőztek?

B. G.: *Hát Bachot tényleg nem szórakozott szerzőnek ismerjük! Egy másik tanulmányodban kifejtetted, hogy a Hatszólamú ricercarba a Tízparancsolatot szövi bele. Hogyan?*

G. Z.: A leglátványosabbak itt is a „hibák”, furcsaságok. Ebben a ricercarban (= a fűga régies, olasz neve; jelentése: keresni) eleve tíz téma van. Mindegyik téma megfelel egy parancsolatnak. A 9. parancsolatra utalva (amely a házas-

ságtörést tiltja) a 9. téma *már legelőször* párban jelenik meg, csak később külön. Ez teljesen szokatlan megoldás! A felebarát vagyónának megkínálására vonatkozó 10. parancsolatot az *egyre rövidebbé* váló 10. téma ábrázolja érzékletesen. Ilyen sincs máshol! Ráadásul – és ettől válik elképesztően összetetté ez a zenei kódrendszer – Bach több parancsolatot hozzárendel Jézus szenvedéstörténetéhez, hiszen a passió során számos parancsolatot megszegnek. Az 5., ölést tiltó parancsolatot nyilvánvalóan Jézus kivégzésével. A 10. parancsolat úgy kapcsolódik hozzá a passiótörténethez, hogy a már említett, rövidülő 10. téma legvégül egy kereszt-motívummá csupaszodik, egyértelmű utalásként Jézusra, akit mindenétől megfosztanak, ruhájára kockát vetnek, utolsó „tulajdona” már csak a kereszt marad.

B. G.: *Ki tudhatott akkoriban erről a rejtett háttér-jelentésről?*

G. Z.: Alighanem senki. Talán legbensőbb társa, felesége, Anna Magdaléna. De a titkolózásra jó oka volt, hiszen a ciklus (*Musikalisches Opfer* = Zenei áldozat) ajánlása Poroszország felvilágosodott, zeneileg képzett királyának, II. Frigyesnek szólt, akinek azonban hite (enyhén szólva) nem volt kifejezetten elmélyült, sőt – a korabeli beszámolók szerint – már a templomok levegőjétől émelgés fogta el. Bach a világias uralkodónak *látszólag* egy világi művet küldött, amelybe azonban – krédóképpen, s talán titkos nevelői céllal – Luther *Deus absconditus*-át (magát a rejtőzködő Istent) is elrejtette.

1 Hirtelen, váratlan.

2 A *palimpszeszt* azoknak a kéziratoknak a neve, amelyekben az eredeti szöveget eltüntették, hogy helyébe másikat írjanak. Különösen gyakori volt ez a középkorban, amikor a régi szöveg helyére evangéliumokat és egyéb vallásos tartalmú textusokat írtak.

### Van esély (*Hitépítő irodalom*)

Vannak emberek, akik azt mondják, a gonosz olyan hatalmas, hogy a legyőzésére irányuló minden törekvésünk úgyszólván csődöt mond. Vannak pesszimisták, akik azt állítják, hogy sohasem sikerül visszaszorítani a társadalmunkat nyilvánvalóan uraló gonoszt. Én magam más véleményen vagyok! A második világháborúban, Franciaországban volt egy csoport bátor férfi és nő, akik földalatti mozgalmat hoztak létre a náci uralom ellen. Ha lehetőségünk lett volna, hogy akkoriban ezekkel az emberekkel beszélgesünk, talán megkérdőjeleznék harcuk értelmét. Talán megkérdőjeleznék a hatalmas túlerővel szemben. Semmi esélyetek a hazátokat elárasztó brutális erőszakkal szemben.” Talán ezt felelték volna: „Te ezt nem érted! Míg mi itt harcba szállunk az országunkat előzőlő gonosz hatalmával szemben, a La Manche-csatorna túlsó felén óriási inváziós sereget vonnak össze. Senki nem tudja, mikor adják ki a parancsot a bevetésre. De valamikor eljön a nap! Akkor egy hatalmas hajóarmada jön a csatornán keresztül, és beveszi országunkat. Egyesítjük erőinket, és ők győzelemre vezetnek minket!”

Ugyanígy van velünk is, akik az emberiség történelmében működő sötétség hatalma ellen harcolunk. Azért tesszük, mert várjuk, hogy valamikor egy napon és egy órában, melyet senki nem tud, felharsanjanak a harsonák, és Jézus Krisztus parancsnoksága alatt hatalmas inváziós haderő lépjen be ebbe a világba. Ez a győzelmes sereg egyesül majd Jézus gyülekezetének ellenálló harcosaival, és győzelemre vezet minket. Senki nem tudja, hogy Jézus mikor jön vissza. Vannak szerzők, akik azt állítják, meg tudják fejteni a Biblia próféciáit és megjósolni, hogy a vég közvetlenül előttünk áll. Ha engem bármikor megkérdőjeleznek, hogy Jézus visszajövetelének időpontjával kapcsolatban nyilatkozzam, ezt válaszolom: „Én sajnos nem a tervezőbizottságban vagyok, hanem a fogadóbizottságban.”

## KITEKINTŐ

## Az én Bach fesztiválom

Bach fesztivál volt a feleségem templomában, ahol orgonál. Három órás Bach-marathon szerepelt a programban, ami nagy kihívás még azoknak is, akik bármit meghallgatnak. Hát még nekem, aki képtelen vagyok földi muzsikát hallgatni, ha a hangok egymás utáni lejátszásából nem lesz zene.

S erre volt némi esély, mert azt tudtam, hogy a feleségem orgonálása elvisz majd oda, ahova el kell jutnom, egyébként is úgy voltam már a darabjaival, mint a Kicsi a Nagy és az Indián, akik minden hangot ismernek a zongorán, mert idehaza annyit hallottam ezeket gyakorlás során. De sok volt az általam ismeretlen vendégművész, akik közé könnyen becsúszhat egy-két iparos.

Mivel a kislányunk, Rebecca most debütált mint lapozó, és a köztes időben nekem kellett rá a nézőtéren vigyáznom, kénytelen voltam az egész Bach-marathont végigülni. Nem Bachtól félttem, hanem azoktól a kedves interpretátoroktól, akik majd előadják őt. Abban bízhattam, hogy ha valami nem érdekel, képes vagyok nyitott szemmel és állva is aludni, és itt még ülni is lehet. Egyetlen hátrányom, hogy a nyitott szemmel való alváskor is képes vagyok nagyokat horkolni, még hozzá elég hangosan, ami különös látványt nyújt a nyitott szememmel.

Mivel a feleségem főnöke magyar származású, híres zongoraművész, két dologban reménykedhettem: ő is elég sokat játszik, s talán biztos kézzel válogatta ki a zenészeket, a másik pedig az, hogy koncert után meghívott mindenkit a házába, és magyar pörköltet főzött a zenészek számára. Ez utóbbi ígérek az este egyetlen biztos pontjának, mert ugyanolyan jól főz, mint ahogy Bachot játszik. Emellett a pörkölt magában hordozta az édes bosszú lehetőségét, miután a pörköltöz én kínálgattam az erős paprikát. Akinek a játékból hiányzott valami, azt majd megpaprikázom, gondoltam magamban.

Az egyetlen reményt egy nemzetközi hegedűművész jelentette, aki New York-ból a világ minden táján koncertezik, s a feleségem szerint egy kicsit elvont elme. Amikor elmesélte, hogy Chris felküldte az ürbe a hegedűmuzsikáját a földönkívülieknek, hogy ha a Földre jönne, már legyen képük rólunk, tudtam, hogy ő az én emberem. Emellett kicsit olyan, mondta féltősen a feleségem, mintha ő maga sem a földön járna. Nagyszerű, ezeket a karaktereket szeretem, ez olyan, mint én vagyok. S amikor még azt is mondta, hogy csak külsőre tűnik úgy, mintha nem lenne teljesen százaz, mert mindig mosolyog, mint aki folyamatosan boldog, már

alig vártam a koncertet. A többit majd végighorkolom nyitott szemmel.

Nem csalódtam. Ez az ember úgy játszott a hegedűjén, hogy percek alatt kiléptem térből és időből, s szálltam, a templomot addig betöltő halk monoton horkolás zaja elmúlt, nem egy zenészt és a hangszerét láttam, hanem angyalt, aki egybeolvadt a hangszerével. Chris nem a hangokat játszotta le egymás után, hanem transzcendens élményt nyújtott, amikor az ember egyesül a világot alkotó szellemi dimenzió lényegével. Chris valóban nem mindennapi látvány zene nélkül sem, ahogy állandóan mosolyogva kanalazza a pörköltet, s alig vártam, hogy végre elunja magát és beszélgetésbe kezdhesünk.

Mondtam neki, hogy van egy könyvtervem a futball metafizikájáról, ahol a játék a látható világból a láthatatlanba emelkedik, és a stadion transzcendens helyszínné válik. Ennek a folyamatát és állomásait akarnám leírni, de a nehézséget a szavak okozzák, amelyek akadályai a transzcendensbe való át lépésnek éppen úgy, mint amikor a zenéről próbálnám megtenni ugyanazt. Felkapta a fejét, azonnal megérezte, hozzá hasonló őrülttel áll szemben, aki csupán látszólag él a látható világban, ahol tartózkodik, leginkább abból állandóan kifelé vágyik. Ettől kezdve gesztusokból értettük egymást, mindazt, ami a szavakon túl van. A szavak néha evílág börtönében tartanak, és Chris azonnal tudta, a pörköltkészítésnek és fogyasztásnak is van transzcendens szintje, amikor a természetfölöttivel találkozunk s eggyé válunk azzal az ízek nászában. De mint zenész, jól tudja, hogy ezen élmények hierarchiájában a zene a király. Ezért hegedül, a játék eszköz a földi világ elhagyására és a végtelennel való egyesülésre. Ebben Bach és néhány társa közvetítő, akik onnan hoztak át valamit, amivel oda mi is vissza tudunk menni.

Christól kérdeztem, a hegedű, ugye, összenő vele, testrészévé válik. Persze, mondta magától értetődően, ugyanúgy áramlik benne a vér, mint a karjában. Ez számomra nem volt meglepetés, tudtam, hogy így kell lennie. A darab közben eggyé válnak. Amikor még nem félig öntudatlan állapotban játszik, ahogy a legjobbak fociznak, mikor a pályán egy magasabb dimenzióba emelkedünk, kié a vezető szerep, kérdeztem, a szívé vagy a feje? Chris elmosolyodott, ahogy csak ő tud, és azt mondta, a hegedű a kettő között van. Egyforma távolságra az ész és a szív között, s mindig az egyensúlyt kell megtalálnia úgy, hogy ne billenjen el egyik irányba sem. Miközben természetesen a szívé a vezető szerep, mert

## MISE

A római liturgiában az istentisztelet énekelt része.

Öt állandó szakasza: Kyrie eleison, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei.

a szív van kapcsolatban a transzcendens valósággal, de az elme finom kontrollja s támasza mellett. Bach itt volt, mondtam. Persze, csillant fel Chris szeme. Kiléptünk a térből és az időből, ezért jöttünk ide.

A beszélgetés eljutott egy pontra, ahol már a szavak akadályai voltak a kifejezésnek, amikor már csak szívvel érezni lehet, de elmondani nem, ugyanakkor mindkét fél ugyanazt érzi. A pillanat, amikor a zenész a közönséget is magával viszi. E ponton hallgattunk bele a többiek beszélgetésébe, amikor éppen arról esett szó, hogy a templomokban, ahol e nagy művészek egy része sokat játszik, mert az amerikai templomok nagy része nem kripta, hanem zenei központ, a prédikátorok féltékenyek a zenészekre, és kárhóztatják a hívők azon részét, akik a zenei élmény miatt mennek a templomba. Chris rám nézett: ugyanarról beszélnek. Mert végső soron a

találkozás a transzcendenssel, amiről az igazi zene szól, találkozás az Istennel. S a féltékenység oka az, hogy a prédikátorok nem tudják a találkozásnak erre a szintjére vezetni néha az embert, mert nem a transzcendens eszközt használják. Csak az Ige vezet el az Istenhez, az emberi beszéd nem. A földi emberi beszéd nem tudja áttörni a falat. A mennyből jött ajándék, út, igazság és élet képes oda visszavezetni. A Szentlélek ezekkel együttműködik, a földi dolgokkal nem. Azok a látható anyagi világ börtönében tartanak. A zene Isten dicsérete, imádata, vele való egyesülés és találkozás, a jelenlétben való tartózkodás, jó esetben. Ilyenkor nem horkol nyitott szemmel az ember. Ahogyan az Igével való közösség is odavisz. Ahogy mindent lehet az Isten dicsőségére csinálni. Futballozni és pörköltet főzni, vagy akár horkolni is, a látható világ börtönében.

Bartus László

## EGYPERCES ÁHÍTATOK

## Egyperces áhítat minden napra

## Június 1. szerda

„...Jubál... volt atyja minden lantosnak és síposnak.” (1Mózes 4,21)

Ebben a hónapban a gondolataink a zene körül járnak. Szeretnénk sokat dúdolgatni vagy akár vidáman és hangosan énekelni. Nagy isteni ajándék az. Ha pedig valaki hangszereket is meg tud szólaltatni, az külön áldás. Kezdhetünk volna elmékedésünket a Biblia első mondatával, hisz Isten a menny és a föld megteremtésével a zenét és az éneket, a dallamot, és a harmóniát, az összhangzást is létrehozta. De ma inkább szeretettel gondolunk egyik távoli ősrokonunkra, Jubálra, akinek a fiai a pergetős és a fúvós hangszerek első megszólaltatói voltak. Zenélj és énekelj, mert vannak érzések, melyeket csak így fejezhetsz ki vagy ébreszthetsz fel másokban!

## Június 2. csütörtök

„Ha...szeretet...nincsen...bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom.” (1Korinthus 13,1)

Az igazi, isteni-krisztusi szeretet nélküli élet olyan, mint amikor valaki mások bosszantására használja a zenezámoikat. Néha ez a zajkeltés már-már fizikai szenvedést okoz az embernek. Sokan kérkednek keresztény hitükkel, de nem követik a Mester alázatos és odaadó, szolgáló szeretetének életformáját. Az ilyesmi csak macskazene. Nevetségessé tesz és felháborodást vált ki az „érzékeny fülű” világból.

## Június 3. péntek

„...megszűntek az ifjak énekelni. Oda van a mi szívéink öröme, gyászra fordult a mi körtáncunk.” (Jeremiás siralmi 5,14.15)

A csönd olykor elviselhetetlen. Lehetnek olyan lelki mélységek, melyekben már panaszéneket, gyászdal sem hangzik. A fiatalok és gyerekek éneke és tánca még a legválságosabb órákban is a lélek megkönnyebbülését szolgálja. De ha minden elhallgat, a teljes reménytelenség köszönt be. Ha néha könnyekkel küzdve is, mégse hallgasson el az ének...!

## Június 4. szombat

„Hét pap vigyen hét kosszarvból készült kürtöt a láda előtt! A hetedik napon hétszer kerüljétek meg a várost, a papok pedig fújják meg a kürtöket! És ha majd hosszan fújják a kosszarvakat, ti pedig meghalljátok a kürt szavát, törjön ki hatalmas csatakiáltásban az egész nép! Akkor le fog omlani a város kőfala, és a nép bevonulhat, mindenki egyenest előre.” (Józsué 6,4-5)

A honfoglalás egyik döntő epizódja Jerikó bevétele. A nagy üzenet talán az, hogy a vallási célra (is) használt kosszarv kürtök hangjának frekvenciája képes fizikai elváltozást előidézni még a robosztus erődfalakban is. Az üzenet arról szól, hogy ha az Úr küzdelemre szólít és reménytelenül kemény a fal, akkor se add fel! Ha „csak” a hited és a hangok állnak rendelkezésedre, használd azokat, és az akadály elhárul!

**Június 5. vasárnap**

„...Krisztusnak beszéde lakozzék bennetek, gazdagon...tanítván és intvén egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálaival zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak.” (Kolossé 3,16)  
Az intést és a tanítást általában nem énekszóval valósítjuk meg. Inkább keményen (ki)oktatunk, beszámoltatunk, vizsgálztatunk, fegyelmezzük. Nem lehetne néha ehelyett énekelni egymásnak egy-egy szótalmot vagy dicséretet? Hátha több lélek és meggyőző erő lenne abban, mint a mi mindig győzni vágyó leckéztetésünkben.

**Június 6. hétfő**

„Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem. Ujjongás és győzelem hangja zeng az igazak sátraiban: az Úr jobbjá hatalmasan munkálkodik!” (Zsoltárok 118,14-15)  
Nem térünk-e túl hamar napirendre Isten szabadító tettei felett? Nem vagyunk-e a kellenél szűkszavúbbak, amikor beszámolunk lelki győzelmeinkről? A zsoltáriról igazainak sátrát már-már leszakítja cövekeiről a diadalmas öröm és hitvallás. Tudják, hogy nem rajtuk, hanem „az Úr jobbján” múlt a győzelem, és ezt mindent túlarsogva kiáltják világgá.

**Június 7. kedd**

„Az élettelen hangszerek, akár fuvola, akár lant, ha nem adnak különböző hangokat, hogyan ismerjük fel, amit a fuvolán vagy a lanton játszanak? Ha pedig a trombita bizonytalan hangot ad, ki fog a harcra készülni?” (1Korinthus 14,7)  
A korinthusi gyülekezet nagy boldogan rákapott a nyelveken-szólásra. Pál nem bátorítja erre a testvéreket. Azt szeretné elérni, hogy inkább érthető, szívet, lelket, értelmet és ízlést is megragadó evangélium-hirdetés folyjék a közösségekben. Hasonlata megkapó, a hangszer egyetlen hangjának működtetése nem jelzi, milyen énekkel akarjuk hallgatóinkat megörvendeztetni. Hasonlóan, a kürtnek is egyértelmű hangokat kell produkálnia, mert más a riadó és más a takarodó hangsora.

**Június 8. szerda**

„Most pedig írjátok le ezt az éneket! Tanítsd meg rá Izráel fiait, add a szájukba, mert ez az ének lesz a tanúm Izráel fiaival szemben.” (5Mózes 31,19)  
Miről is szól ez a bizonyos ének, amit az agg Mózes búcsúzóul még megtanít népével? A 32. fejezet tartalmazza a zsoltár szövegét. Arról szól, hogy bár az Örökkévaló Isten előre látja, hogy népe olykor hűtlenség útvesztőjébe téved majd, ő mégis, mindennek ellenére hűséges marad. Ennek első jele, hogy a honfoglalás végbemehet, és újabb és újabb bizonyítékok azok a történelmi pillanatok, melyek a fogság vagy szétszórás után következnek be. Soha nem vet el örökre az Úr. Naponta énekelhetnénk erről!

**Június 9. csütörtök**

„Mint aki leveti ruháját hideg időben, vagy mint aki ecetet kever lúggal, olyan az, aki a rosszkedvű ember előtt dalol.” (Példabeszédek 25,20)  
A hívő embernek a tapintatot is meg kell tanulnia. Lehet, hogy az ő élete tele van túlcorduló örömmel és hit-tapasztalattal. De ha a testvérnek bánatos a lelke, az igaz ember a vigasztalásban leli örömét.

**Június 10. péntek**

„Hallod, mit mondanak ezek? Jézus pedig így válaszolt nekik: Hallom. Sobasem olvastátok: «Gyermekek és csecsemők szája által szereztél dicséretet?»” (Máté 21,16)  
A gyerekek még sokkal őszintébbek, mint a felnőttek. Nem zavartatják magukat. Ha énekelni akarnak, néha túleszik magukat azon, hogy olyan társaságban vannak, mely „komolyabb” dolgokkal foglalkozik. Most, Jézus jeruzsálemi bevonulásakor pontosan tudják, hogy kinek szól a magasztaló, köszöntő dal. Nem zavarja őket a farizeusok, írástudók és papok pisszegése és rendreutalása. Jézus sem az utóbbiak pártján áll, amikor a 8. zsoltár örök szavaira emlékezteti őket: Istennek tetszik a felfuvalkodott ellenségeivel szembeni gyermeki dicséret hangja.

**Június 11. szombat**

„A sok elnyomás miatt kiáltoznak az emberek, jajgatnak a hatalmasok karja miatt. De azt nem kérdik: Hol van az én teremtő Istenem, aki éneket ad számba éjszaka...” (Jób 35,9-10)  
Jób könyve a szenvedés kézikönyve. A szenvedő ember, de még a jelen lévő és gyakran balga barátok is kivételes igazságokra hívják fel figyelmünket. Ezek közé tartozik az is, hogy az elnyomás alatt keserűen kiáltozó emberek többre mennének, ha keresni kezdenék az Urat, aki a szenvedés és méltánytalanság éjszakájában csodálatos verseket és dallamokat ihlet. Ilyen gyöngyszemek az amerikai rabszolgák spirituáléi és gospelei is.

**Június 12. vasárnap (Sávuót)**

„Mihelyt halljátok a kürtnek, sípnek, citerának, hárfának, lantnak, dudának és mindenféle hangszernek szavát: boruljatok le, és imádjátok az arany állóképet...” (Dániel 3,5)  
Elviselhetetlen a diktatúrák locsogó zenéje. A gonoszok masíroznak, a nép lelkébe félelem és alkalmazkodókészség költözik. Nehezen tudjuk gerincünket egyenesen tartani. Úgy érezzük olykor, nem mondhatunk nemet, le kell borulnunk, legfeljebb magunkban az igazi Istent dicsérvük. Bár csak süket fülekre találva a földi kis istenek gögös zajkeltése és a következmények kockázatát is vállalva Isten népe kiállna az egyetlen Úr mellett!

**NORMÁL „A”**

Világszerte alkalmazott standard hang, amelyre a hangszereket hangolják;

az 1885-ös bécsi konferencián 435 Hertzzen rögzítették (Hz = a hanghullám rezgésszáma egy másodperc alatt).

Később a vonós hangzás fényességének fokozása céljából akár 450 Hz-ig is emelték.

**Június 13. hétfő (Sávuót)**

„A harmadik napon pedig virradatkor mennydörgés, villámlás és sűrű felbő támadt a hegyen, és igen erős kiirtzengés. Ekkor az egész nép a táborban reszketni kezdett félelmében.” (2Mózes 19,16)  
11-én, szombaton estétől ma estig Sávuót, a Tóra-adás ünnepe van zsidó testvéreink közösségeiben. Számunkra sem közömbös ez a pusztai vándorlás idején elékezett pillanat, amikor a Sinai hegyén Isten törvényt adott. Az esemény ünnepélyességét természeti jelek és papok kürtjei jelezték. Hatalmas dolog, hogy nem kell saját fantáziánkra támaszkodva kitalálnunk, hogy Isten mit tekint jónak és mit vár tőlünk, hanem mindezt kinyilatkoztatta számunkra. Köszönetet mondunk ezért neki, és áldjuk választott népét is az üzenet átadásáért.

**Június 14. kedd**

„Énekelek az Úrnak egész életemben; zengedezek az én Istenemnek, amíg vagyok! Legyen kedves néki az én rebegegsem; örvendezem én az Úrban.” (Zsoltárok 104,33-34)  
Nem ismerjük a zsoltár szerzőjét. De hatalmas lélek volt és nagy költő. Lenyűgözte a teremtés megtapasztalható hétköznapi csodája. Úgy érzi, nemcsak egy emelkedett pillanatban, hanem hangulattól függetlenül egy egész élet mindennapi programja lehet, sőt kell, hogy legyen a dicsőítés. Igen. Minden nap van okunk a magasztalásra. Találjunk hát rá alkalmat is!

**Június 15. szerda**

„Amikor Józsué meghallotta a nép hangos kiáltozását, így szólt Mózeshez: Csatazaj hallatszik a táborból! De ő így felelt: Nem diadalének hangja ez, nem is legyőzöttek énekének hangja, dalolás hangját hallok én! Amikor a tábor közelébe ért, és meglátta a borjút meg a táncot, haragra lobbant Mózes, ledobta kezéből a táblákat, és összetörte a hegy lábánál.” (2Mózes 32,17-19)  
Józsué elképzelhetetlennek tartotta volna, hogy bekövetkezne az, ami megtörtént. Hadvezérként csak a védelmi harc hangjait hallotta ki a mindenről megfélelmező tivornyából. Megértjük Mózes kétségbeesett haragját és fájalmát. Bizony nem könnyű Isten népének pásztrolása, a gyakran eltévedező nyáj megtartása vagy megkeresése. Még „szerencse”, hogy a hangok árulkodóak. Nem téveszthető össze a szívből jövő dicséret a bálvány előtt hódoló óbégatásával.

**Június 16. csütörtök**

„Isten! Új éneket éneklek néked; tizhúrú hangszerrel zengedezlek téged.” (Zsoltárok 144,9)  
A bukás, de a próbák után is mindig megújulást élünk át. Vagy egyszerűen a mulandóság és esetlegesség érzete készlet dicséretre, hisz olyan hihetetlen, hogy bennünket, akik a lehelethez hasonlítunk, napjaink pedig a tűnő árnyékhoz (4. vers) Urunk mégis magához ölel. Ezt nem lehet meg-

szokni, ez minden alkalommal új énekre okot adó hatalmas megtapasztalás.

**Június 17. péntek**

„Emelkedjél fel Uram a te erőddel, hadd énekeljünk, hadd zengedezsük hatalmadat.” (Zsoltárok 21,14)  
Dávidot most nem mint egyszerű hívő embert, hanem mint a hivatalát teljhatalommal gyakoroló személyt tölti el hálaival Isten támogatása és segítsége, és ösztönzi arra, hogy ezt meg is énekelje. Nagy általánosságban szoktunk segítséget kérni a hivatásunkhoz vagy nehéz feladataink elvégzéséhez az Úrtól. Vajon miért nem jut néha eszünkbe, hogy mindazért a felelősséért, amit bizalommal a vállunkra tett, olykor-olykor daloljunk neki vagy róla valamit?!

**Június 18. szombat**

„Amikor Babilon folyói mellett laktunk, sirtunk, ha a Sionra gondoltunk. Az ott levő fűzfákra akasztottuk hárfáinkat. Mert akik elburcoltak minket, énekszót követeltek tőlünk, és akik sanyargattak, örömeiket: Énekeljete nekünk a Sion-énekekből! Hogyan énekelhetnénk éneket az Úrról idegen földön?” (Zsoltárok 137,1-4)  
Olykor egy hosszabb kiküldetés vagy akár egy távoli kirándulás alatt is honvágy támad a szívünkben. Felértékelődik a megünásig ismert otthon, kedvessé lesznek a hazai tájak, terek. Mennyivel inkább így van az, aki száműzetésből vagy rabságból gondol haza. Az ige megengedi magának azt is, hogy egész földi életünkben honvágygal gondoljunk örökkévaló hazánkra. Más persze az erősebb pozícióban lévő „rabtartó” helyzete. Őt szórakoztatja is akár a hazája után epekedő ember bánata. Ha nem is tudunk szívből örömmel kedvükre, szórakoztatásukra dalolni, a bánatunkban mégis kifejezésre juttathatjuk a(z örök) haza iránti olthatatlan vágyakozásunkat, hűségünket és szeretetünket. Mindebben persze nemcsak a tájék iránti vonzalom, hanem az Úr dicsőítése is döntő elem.

**Június 19. vasárnap**

„Nem hallatszik benned többé hárfások és zenészek, fuvolások és trombitások hangja, nem található benned többé egyetlen mesterség egyetlen mestere sem, és malom zúgása nem hallatszik többé benned.” (Jelenések 18,22)  
A Jelenések könyve a végidőt vizionálja. A hajdan oly vidám és az isteni értékek iránt érzékenyen világ a maga harásány és mindenre fittyet hányó kérkedő vidámságát egyszer csak elveszíti. Nincs szörnyűbb élmény, mint egy valaha virágzó kultúra néma romjai között bolyongani. Ha bizonyos szempontból fellélegzünk „Babilon” romlása miatt, az nem más, mint amit általában a diktatúrák bukásai idején érzünk. Boldogok vagyunk viszont, hogy új és örökkévaló hazánkban újra felcsendül az ének, az el nem halkuló.



**Június 20. hétfő**

„Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó. Engedd, hogy vidámságot és örömet halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.” (Zsoltárok 51,9-10)

Bűnbánati zsoltár hangjai ezek. A hitvalló énekes tökéletesen érzékelteti mit él át az ember, aki elbukott, eltávolodott az Úr igazságától. Ahogy a súlyos sebesült legfeljebb jajgatni képes, de eszébe nem jut, hogy énekeljen és örüljön, úgy kerül a kétségbeesés mélyére az Istentől eltévedett. De hová mehetnénk? Mindig újra és újra a kegyelem királyi széke elé járulunk, tékozló fiúként is atyánkhoz térünk vissza, hogy újra visszaköltözzék a vidámság és öröm zenéje a lelkünkbe.

**Június 21. kedd**

„Az apa viszont ezt mondta szolgálóinak: Hozzátok ki hamar a legszebb ruhát, és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára! Hozzátok a hízott borjút, és vágjátok le! Együnk, és vigadjunk, mert ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott. És vigadozni kezdtek. Az idősebb fiú pedig a mezőn volt, és amikor hazajövet közeledett a házhoz, hallotta a zenét és a táncot.” (Lukács 15,22-25)

A családi ünnepek gyönyörűségesek. Elképzelhetetlenek sütés-főzés, ünneplő ruha és önfeledt vidámság nélkül. Ma egy tékozló fiú jött vissza a halálból. Mindent elrontott és elherdált, és önmagát is megdöbbeneti, hogy mindezek ellenére milyen nyitott szívvel és ünnepélyesen fogadják. Nincs nagyobb öröm a mennyben, mint egy megtérő bűnös hazatalálása. Mindent megér ez Mennyei Atyánknak. Sajnálatos, hogy a zene és a tánc a testvéri fület sérti. Mindig elfelejtjük, hogy mi is az Atya gazdagságából és szeretetéből élünk. Hadd érjen hát meg itt a földön is mindent az a csoda, hogy valaki hazatalált.

**Június 22. szerda**

„Miért titokban szöktél el, és miért szedtél rá engem? Miért nem szóltál nekem? Akkor örömmel és énekszóval, dobbal és citerával bocsátottalak volna el!” (1Mózes 31,27)

Természetesen nem kell minden fuvolázásnak hinnünk. Jákob apósa, Lábán, egyáltalán nem örült annak, hogy a végsőkig kihasználta tehetséges veje a maga lábára állt, sőt fel akarja mondani a gazdasági együttműködést. Bizony, Jákobnak határozottan kellett lépnie, ha nem akart az ellenséges többségi környezetben teljesen alárendelt szerepbe csúszni. A szabadságért nem cserélte volna el a zsarnok még oly fülbemászó, ám mégsem őszinte zenéjének élvezetét.

**Június 23. csütörtök**

„De most hozzatok ide egy lantost! Amikor a lantos zenélni kezdett, az Úr keze megérintette a prófétát.” (2Királyok 3,15)

Van, aki csak úgy tud dolgozni, alkotni, ha közben valamilyen fülének kedves zene szól. Az Úr nem véletlenül terem-

tette a zenét, és nemcsak esztétikai közérzetünk kellemesebbé tétele érdekében. Istennek ez a csodálatos ajándéka egészen új és fontos területeket nyit meg a gondolkodás és az üzenet átvétele megkönnyítésében. Igen, a valóban ihletett zene és ének akár istentiszteleten, akár az Úrra figyelő magányban pótolhatatlan eszköz.

**Június 24. péntek**

„És valahányszor Istennek az a szelleme megszállta Sault, fogta Dávid a lantot, és játszott rajta valamit. Saul ilyenkor megkönnyebbült, jobban lett, a gonosz szellem pedig eltávozott tőle.” (1Sámuel 16,23)

Ismerjük a zeneterápia fogalmát. Mindezt nem így nevezték háromezer évvel ezelőtt, de a hatást tapasztalták. Még a jogosan átélt lelki gyötrelmek idején is hat Isten kegyelmes gyógymódja a zene és ének által. Minden gyógyszernél többet ér ez! Élj vele!

**Június 25. szombat**

„Hárfakisérettel danolászna, és azt hiszik, hogy zenéjük olyan, mint Dávidé.” (Ámós 6,5)

A zord Ámós, kora nagy kritikusa pontosan látta, hogy egyesek milyen álszent módon vagy nivótlanul próbálják azt a látszatot kelteni mintha ugyanaz a szenvedély dobogna bennük, mint az Úr felkent hárfásában, Dávidban. Ne tégy semmit a látszat kedvéért. Ne akarj többnek látszani, mint aki vagy, mert így még nevetségessé is válhatsz. De csatlakozz énekeddel azokhoz, akiket erre a szent szolgálatra az Úr hívott el és kent fel. Így magad is részesülsz az áldásban és örömben.

**Június 26. vasárnap**

„A király az ébenfából oszlopokat készíttetett az Úr templomába és a királyi palotába, az énekeseknek pedig citerákat és lantokat. Sohasem hoztak olyan ébenfát, nem is láttak olyant a mai napig sem.” (1Királyok 10,12)

Boldog korszak Salamon uralkodása. A bölcs király elsősorban nem saját meggazdagodására gondol, számára nem az uralkodás az élvezet önmagában, nemcsak a beruházások érdekelik, hanem fontos mecénása a művészeteknek is. Nem jó király az, aki kivézteti a kultúrát, elvonja a pénzt a megszólalás lehetőségétől, a művészetek gyakorlásától. Nagyon jó befektetés az „énekesek...citerák...és lantok” finanszírozása.

**Június 27. hétfő**

„A harsonásoknak meg az énekeseknek egyaránt az volt a tisztük, hogy összehangolva zengjék az Úr dicséretét és magasztalását. Amikor hangosan szóltak a harsonák, a cintányérok és a hangszerek, és dicsérték az Urat, mert ő jó, és örökké tart szeretete, akkor a házat, az Úr házát felhő töltötte be, úgyhogy a papok a felhő miatt nem tudtak odaállni, hogy szolgálatukat végezzék, mert az Úr dicsősége betöltötte az Isten házát.” (2Krónikák 5,13-14)

**SZIMFÓNIA** (görög: egybehangzás)

Már a középkorban hangszerez zenére utal – a zenetörténet során nagyon eltérő kompozíciókat jelölnek e névvel. A klasszikus művekben (Haydn, Mozart, Beethoven) tipikus az első tétel szonátaformája (2 téma exponálása, tematikus feldolgozás, visszatérés), továbbá a négytételes szerkezet.

Az istentisztelet része volt kezdettől fogva a templom megalakításának idejétől az ének és a zene. Dávid volt az, aki hatalmas zenekart és énekkart szervezett az istentiszteleti helyre. Nem tudta volna elképzelni az Úrral való találkozás alkalmát úgy, hogy csupán építő beszédek, bibliamagyarázatok hangzanak el. Isten magasztalása, dicsőítése az öröm és elragadtatás kifejezése elképzelhetetlen volt istentiszteletéből. Magunk is hasonlóképpen akarjuk szent alkalmainkat átélni.

**Június 28. kedd**

„Miatán elénekelték a zsoltárokat, kimentek az Olajfák hegyére.” (Márk 14,26)

Az utolsó lépések ezek az ember Jézus földi szabadságának útján. Egy-két óra múlva elfogják, majd hamis vádakkal illetik, megkínózzák és keresztfára szögezik. De nem csupán azért éneklie a dicsőítő zsoltárokat, mert ez nélkülözhetetlen eleme a Pészach ünnepének, hanem mert még ezeken az utolsó lépéseken is telve a szíve a Mennyei Atyja iránti örömeivel és szeretetével. Nem lehet életünknek olyan útszakasza, melyben a dicséret elhallgathatna...

**AJÁNLÓ****FILM****Hegedűs a háztetőn**

rendező: Norman Jewison

író: Sólem Aléchem

forgatókönyvíró: Joseph Stein

zeneszerző: Jerry Bock, John Williams

szereplők:

Tevje: Chaim Topol

Golda: Norma Crane

Motel: Leonard Frey

Yente: Molly Picon

A 20. század első évtizedében játszódó történet az Orosz Birodalom lakhatási zónájában található képzeletbeli, zsidók és kisoroszkok (ukránok) lakta faluban, Anatevkiában játszódik. Főhőse Tevje, a szegény tejesember, aki komolyan hisz abban a tradicionális világban, melyben a férfi, az apa szava a döntő, s az értékrendet e hagyományos családesezmény, a zsidó közösség és vallás előírásai határozzák meg. Tevjének van öt leánya, és minden áldott (és áldatlan) helyzetre egy idézete a Tórából vagy valamelyik szent iratból.

A film Sólem Aléchem *Tóbiás, a tejesember* című regénye alapján készült.

**Június 29. szerda**

„Megjelentek a virágok a földön, itt az éneklés ideje, gerlebűgás hangzik földünkön.” (Énekek 2,12)

A szerelmes énekek gyűjteménye nem csupán kedves lakodalmi dalokat tartalmaz, hanem azt is hirdeti, hogy nem tart örökké a tél, a halál, az elmúlás, hanem „menetrendszerűen” beköszönt az öröme, a szerelemnek, a boldogságnak az ideje. Soha ne add fel! Ne használd életed szépséges idejét csak a gyászra! Tartogat számodra még az Úr boldog időket!

**Június 30. csütörtök**

„Nem a halottak dicsérik az Urat, nem azok, akik a csend honába tértek, hanem mi, mi áldjuk az Urat most és mindörökké. Dicsérjétek az Urat!” (Zsoltárok 115,17-18)

A 115. zsoltár megemlékezik az elmúlás fájalmáról is, de abban erősít meg bennünket, hogy életünknek nem a halál a célja, az Úr örök életet tartogat a számunkra. A másik üzenet az, hogy nem halaszthatjuk az Úr dicsőítését az örökkévalóságra. E földi életünk minden napja teljék az Ő dicsőítésével!

ig

**ÉLET ÉS VIDÁMSÁG**

A közös éneklésnek az előnye, hogy mindenki bekapcsolódhat, a hátránya viszont, hogy mindenkinek hallgatnia kell a szomszédját. Ehhez a vicces, ám de találó mondáshoz csatolnék néhány bizonyítékot.

„Ennek az énekeknek nem is ez a dallama” – állapította meg valaki, amikor az önjelölt befejezte produkcióját. Azonnal érkezett a frappáns, szakszerű válasz: „Ja, az lehet!”



Karácsony idején a *Krisztus Urunknak áldott születésén* kezdetű éneket énekeltek, amikor egy néni meghitt kettesben maradvá énekeskönyvével bőszen énekelte a *Kis kacsá furdik* dallamára.



Házi istentiszteleten, éneklés közben egy cica frissen foggott egérrel érkezett, melyet azonmód le is tett egy asszony lábához, aki erre nagyot sikoltott. „Azt hittem kontrázol, Kati!” – vetette közbe valaki, áldott derültséget kelteve ezzel.

Iklódy László